

Tractatio de panaritio / Joh. Ludolph. Albert. Focke.

Contributors

Focke, Johannes Ludolphus Albertus.
Royal College of Physicians of Edinburgh

Publication/Creation

Goettingae : Apud Jo. Daniel Gotthelf Brose, 1786.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/ws5nw5hg>

Provider

Royal College of Physicians Edinburgh

License and attribution

This material has been provided by This material has been provided by the Royal College of Physicians of Edinburgh. The original may be consulted at the Royal College of Physicians of Edinburgh. where the originals may be consulted.

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

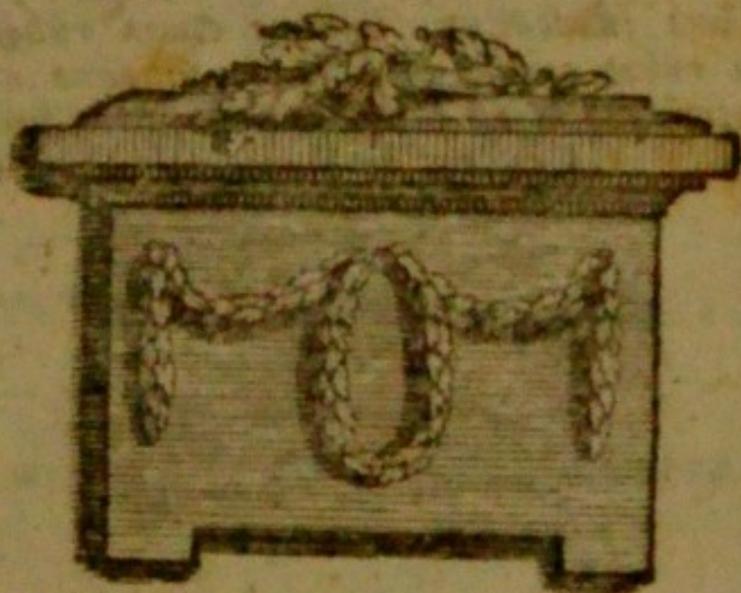
Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

D. JOH. LVDOLPH. ALBERT.
FOCKE.

TRACTATIO

DE

PANARITIO,

GOETTINGAE,
APVD IO. DANIEL GOTTHELF BROSE. 1786.

D. JOH. ANDREAS ALBERT
P. 100

TRACTATUS

*Vexata in quacunque parte corporis sint, quam-
primum sic curari debent, ut qua dolor est, ea
scalpello cutis crebro incidatur, detergeaturque
eodem averso profluens sanguis, quod si paulo
tardius subvenitur, jamque etiam rubor est;
qua rubet corpus: si tumor quoque accessit,
quaecunque is est, id optimum auxilium est.*

CELSUS de Medicina Lib. 7. Cap. I.

VIRO ILLVSTRISSIMO

ATQVE

EXCELLENTISSIMO

DOMINO

LIBERO BARONI

DE HAMMERSTEIN

IN MILITIA POTENTISSIMI GEORGH III.
MAGNAE BRITANNIAE REGIS SVMMO
LEGIONIS EQVITVM PRAEFECTO

DOMINO ATQVE FAVTORI SVO

LONGE GRATIOSISSIMO

SPECIMEN HOCCE ACADEMICVM

DEVOTA MENTE SACRVM FACIT

IPSIVS NOMINIS

DEVOTISSIMVS CLIENS

J. L. A. FOCKE.

VIRO ILLUSTRISSIMO
ATQVE
EXCELLENTISSIMO
DOMINO
LIBERO BARONI
DE JHAMMERSSTEIN

IN
MAGISTRUM
MAGISTRO
MAGISTRO

DOMINO ATQVE PATRIS
LONGE REVERENDISSIMO

SPECIALI NOCCE ACADEMICVM

DEVOTA MENTE SACRAM FACIT

IN
DEVOTISSIMO
S. A. M. LOCKE

INTROITVS.

Praeterlapso illo tempore, quo medicinae elementarius versatus sit academiis, ut diligent ac suae testimonia in publicam lucem edat, exigitur. Meo igitur finito studio his officiis munus quoque conficere debeo. Haec munia in eligendo elaborandoque argumento non mediocrem mihi attulerunt difficultatem. Per longum inde temporis spatium in angustiis versabar, quamnam medicinae vel chirurgiae partem submitterem studio atque elaborationi. Cum in chirurgiae studio praecipue fixurus essem operam, hujus scientiae perlustratio, mea sententia, non satis exaratum materiam, Panaritium scilicet, tandem suppeditavit. Quantum ideoque in me fuerit, & quoad tenuitati meae licebit, hanc materiam elaborare conabor. Primo hujus loci non incommodum esse existimo, de anatomica digitorum structura eatenus hunc morbum contingente, varia praemittere; quae nobis, multorum phenomenorum symptomatumque hoc morbo occurrentium explicationem, eorumque medendi methodum exhibitura sit. Ceterum morbi definitionem, sedem causas, &c. tractabo. Priusquam autem ad rem ipsam me convertam, Lectores benevolos enixe rogatos volo, ut, quaedam iis in hoc inaugurali specimine non satis elaborata, obventura, velint haud inimemores esse a juvenem atque artis salutaris tirone specimen hocce edolatum, atque ob temporis defectum fere elucubratum esse.

CAP. I.

Anatomica digitorum manusque constructio.

(*Praemonitum.*) Quantum interfit Chirurgus, illius partis affectae curationi suae submissae, naturam fabricamque cognitam habere, vix monere ausim. Docet enim egregia haec scientia Chirurgus in usum vocare commoda medicamenta, sed quod res maximi ponderis est, operationes aliasque encheireses chirurgicas tutius, aegrotanti quoque commodius adhibere. Hisce ex rationibus opere pretium arbitratus sum, illarum partium hoc morbo, quem describere mihi est in animo, infestantium, anatomicam constructionem praemittere. Morbus quem *Panaritium* vocare consueverunt, cum autem manus digitos praesertim, rarissime illos pedum corripere observetur, de illorum fabricatione mentionem hic facere, sufficere existimo. Benevolos Lectores autem obtestor, ne ex me desiderent succinctam exquisitamque partium commentationem. Propositum, ut notaverim, eo solum valeat, quod, ad hujus morbi notionem, explicationem atque curam, partes manuum formantes necessarias describam. Sed ad rem, & molliarum partium basi, *Ossibus* scilicet, inchoare ratio est.

(*Ossa digitorum.*) Non expectetis Lectores mei ossium divisionem, ordinem atque configurationem, ab eorum fabrica verba aliqua, modo adjiciam. Per totam ossium phalangum substantiam

tiam diploën laxam medullulosam, cum ossea tenera lamella amictam, ita ut per acrimoniam quandam haud aegre consumi possit, observamus. Ratione spongiosae structuræ autem extrema phalanga omnibus aliis praevalet. (*Periostium.*) Periostium immediate ossa haec cingens, supra capsularia ligamenta, ubi vel progrediuntur vel insertionem petunt, supercaudit, & trans ligamentum alteri ossi iterum se applicat. Ne autem invicem coalescant periostium atque ligamenta, interposita cellularis membrana huic impedimento est. (*Ligamenta.*) Ligamentorum, hodie per rigorosi examina Cl. WEITBRECHT, latis exarata constructio, ad manus firmitatem actionemque non exiguas affert suppetias, quibus nunc, necessaria quoque allegare, mihi est consilium. Perceptionis gratia in duobus ordinibus haec ligamenta considerare cogor. De ligamentis digitorum ossium primo, deinde de tendinum ligamentis necessaria quoque adjiciam. (*Membrana capsularis.*) Omnes digitorum phalangum extremitates cum membrana capsulari circumdantur, qua se invicem conjunguntur. Corroboratur haec conjunctio per extensorum tendines ac flexorum vagina, quae illis accuratius affiguntur. (*Ufus.*) Inde palam est, ad horum ossium consoziationem, nec non ad motum harum phalangum infrigendum, haecce ligamenta exhibere debita auxilia. (*Ligamenta lateralialia.*) Ligamenta lateralialia, ad utrinque articuli latus locata, a

dorso extremitatis phalangis inferioris ad palmam oblique descendunt, ibique in extremitate phalangis proximae superiore insinuantur. (*Ufus.*) Praesertim digitorum, ab- & adductionem limitare inserviunt.

(*Ligamentum cutaneum.*) Ligamentum cutaneum ex latere condyli phalangis mediae digitorum proficiscitur, ac in palmae cutem prolixè expanditur. Praeterquam aliquae fibrae, in illam cutis partem papillas nerveas obducentem, insinuantur. (*Ufus.*) Utilitatem praebet, quod format cutem, praecipue autem quod in digiti extensione erigat papillas nerveas.

(*Ligamentum laterale subtensum.*) Ligamentum laterale subtensum phalangerum extremarum, est ligamentum ab utrinque latere tertiae phalangae apicis originem trahens, ad superiora adscendens, ubi inseritur. (*Ufus.*) Cutis illi sese insinuat & ad unguium adhaesionem securam inservit.

Ligamenta tendinum in vola manus, digitis & circa carpum.

(*Aponeurosis palmaris.*) Aponeurosis palmaris immediate sub cute volae manus forma fibrosa plana posita est. Hujus fibrae longitudinale a ligamento annulari proprio ortum capientes radiatim in palma a se invicem divaricantur, atque in quinque fasciculos tendineos divisae a digitorum palmas abeunt, In palmae parte me
di

alia per fasciculos transversales illi fasciculi concilian-
 tur. In his arteriae, nervi atque flexorum ten-
 dines ad digitos emergentes subjacent. (*Ufus.*)
 Haecce aponeurosis omnium musculorum pal-
 marum actionem corroborat, praesertim omnibus
 arteriis, nervis & tendinibus praesidio est.

(*Ligamentum carpi proprium.*) Ligamentum
 carpi s. annulare proprium ex firmulimis ac
 strictissime fibris tensis compositum anatome id
 observavit. Adnascitur ossi pisiformi ac multan-
 gulo majori. Duo haec ossa pro musculorum
 flexorum collocaione formant sulcum hoc liga-
 mentum tanquam chorda subtendentem. (*U-*
usus.) Usus exhibet hocce ligamentum, quod
 flexorum tendines contineat, eorum motum fa-
 cilius reddat, atque pollicis nec non digiti mi-
 nimi musculis propriis adhaesionis locum com-
 modum tradat.

(*Ligamentum carpi palmare.*) Ligamentum
 carpi palmare commune proprie nec in carpo
 nec in palma locum occupare observamus, sed
 supra articulationem positum est. Immediate cu-
 tti subjacet, & fibris transversalibus constructum
 est. (*Ufus.*) Praestat usum, quod flexorum ten-
 dines ad manus palmam progredientes comple-
 ctetur. Ab aliis hac ratione *Ligamentum armilla-*
re quoque vocari solet. (*Ligamenta vaginalia.*)
 Ligamenta vaginalia primae & mediae phalan-
 gae ex articulationum marginibus proficiscun-
 tur, atque supra flexorum tendines tenduntur.

(*Ufus.*) *Ufus* eo valet, quod tendines hic firmi tenerentur.

(*Ligamenta cruciformia.*) Ligamenta cruciformia sunt ligamentula in phalange prima & media flexores decussantia. *Usum* antecedentium praebent. (*Membrana tendinum communis.*) Membrana tendinum communis, membrana tenuis est, ac cellulosa. (*Ufus.*) Omnia notata ligamenta ita coniungit ut videantur continuum, impedit itaque ligamentorum divaricationem. Praesertim synoviae tendines lubricanti pro armariolo est. Ceterum tendines suis locis fixos tenet. His praemissis ad musculos transire mihi licebit; quorum contemplationem termino meo consentaneam, nunc aggrediar.

(*Sublimis musculus.*) Sublimis s. Perforatus ortum suum condylo ossis humeri flexorio atque superficiei ulnae internae debet, brachii in latere interiore descendit, circa antibrachii mediam partem in tendinem mutatur; proficiscitur tunc sub ligamento annulari proprio ad palmam, ubi in quatuor tendines divaricatus ad digitos, excepto pollice projicitur, atque in primae phalange palmae in duo crura, s. iunctus ad phalangem secundam evadit, ejusque marginibus insinuatur. Haec crura perforantis tendinem amplectuntur. (*Ufus.*) Praestat memorabilem usum, quod secundam phalangem flectat.

(*Musculus profundus.*) Profundus s. Perforans enascitur a superficiei ulnae anteriore ligamen-

gamentoque interosseo, in parte brachii anteriore, sub ligamento annulari proprio ad palmam emergit. Priusquam sub ligamento transit in quatuor tendines divisionem patitur, sub perforato in manus volam ad digitorum, excepto pollice, phalangem primam usque projecti, ubi sublimem transforant, supra secundam phalangem transeunt, atque ibi in duo crura separati internae superficiei phalangis tertiae affiguntur. (*Ufus.*) In servit hic musculus flectendi phalangem tertiam digitorum. (*Flexor pollicis.*) Flexor pollicis proprius longus projicitur a parte anteriore & superiore radii ligamentoque interosseo. Tendineam in naturam mox transit, sub ligamento annulari per ossis multanguli majoris sulcum ad phalangem pollicis secundam progreditur, ibique ejus superficiei volari inseritur. Ligamenta supra jam notata hunc tendinem propria vagina tendinosa inclusum, phalangis affigunt. (*Ufus.*) Hic musculus phalangem secundam flectit.

(*Pronator quadratus.*) Pronator quadratus, pollicaris latitudinem habens, a parte inferiore marginis interioris ulnae originem petens, transversaliter tunc ad superficiem radii anteriorem projicitur. (*Ufus.*) Radium in pronationem vertere adjuvat. Haec de musculis scopo nostro sufficere credo, atque de arteriis necessaria quoque nunc proponam.

(*Arteria radialis.*) Arteria radialis inter musculum radialem flexorem atque supinatorum longum ad radii processum styloideum fertur. Varios hic ramos articulationis ligamentis cedit atque *ramum volarem* creat.

(*Ramus volaris.*) Ramus volaris postquam musculis adjacentibus pollicis dederit ramos, prope annulare ligamentum in palmam emergit; tunc immediate sub palnari aponeurosi ante hoc ligamentum cum ramo ex ulnari arteria *arcum superficialem volarem* formare solet.

(*Arteria ulnaris.*) Arteria ulnaris inter musculum digitorum sublinem atque flexorem ulnarem ad carpum proficiscitur; circa os pisiforme ex ea projicitur ramus ad manus progrediens & ramum immediate sub palnari aponeurosi jacentem cum ramo ex arteria radiali *arcum volarem superficialem* exhibens formantem.

Arcus volaris superficialis in complexu aponeuroseos palmaris tendinumque flexorum haeret. Ex eo rami digitales profiliunt.

(*Arteriae digitales.*) Arteriae digitales ad decem usque anatomicis numerantur, digitorum in facie radiali ac ulnari ad apicem usque decurrunt, in digitorum cutim ligamentaue vicinia atque articulos ramos deponunt. Utrinque latere decurrentes arteriae in extremae phalangis superficie palnari in arcum coalescunt, ex quo ad nerveas papillas prorsum evadunt rami.
Utrin-

Utrinque autem hujus arcus latere sub unguis radice curvantur ramuli se invicem conciliautes atque *Arcum unguicularem* suppeditantes, ex quo unguium arteriae nutriendes profiliunt.

Sufficiant haec de arteriis, ad nunc transire necesse est ad nervos.

(*Nervus medianus.*) Nervus medianus sub flexore carpi radiali sub ligamento annulari proprio ad palmam decurrit. Vel supra vel infra ligamentum in diversos ramos secedit. Progredientes tunc rami ab aponeurosi palmari atque tendinibus flexorum amplexi, arcum volarem superficiale concomitantes cum cubitali nervo per anastomosi conjunguntur. In quemlibet flexorum tendinem nervus furculus transit, eisque fixa tela cellulosa adnectitur. Ut brevibus verbis exponam, in septem filamenta divisionem patitur, quorum duo pollicem, flexorem ejus brevem muscolum scilicet & latera petunt. Reliqui ad ulnares radialesque digitorum superficies emergunt. Excepta superficie digiti annularis ulnari, ac superficie ulnari atque radiali digiti auricularis.

(*Nervus cubitalis.*) Nervus cubitalis arteriam ulnarem concomitans, ad carpum progrediens, in duos capitales ramos, *dorsalem* nempe & *volarem* partitionem experitur. Quorum dorsalis unum ramum in manus dorsum mittit, iterum duos furculos digito auriculari nec non an-

nulari exhibens; atque alterum filamentum lateri digiti medii ulnari impertit.

Volaris ramus sub annulari proprio ligamento cum ulnari arteria in volam emergens in duos furculos divisione conqueritur, in *sublimem* scilicet & *profundum*.

Quorum sublimis nostrae notationis dignus auriculari digito utrinque latere mandat ramum. Annularis digiti porro superficie ad apicem usque emergit, atque cum mediano plexum format, sicuti in aliis digitis ex mediani ramis fieri solet, in quo tactus sedem occupat.

(*Nervus cutaneus internus.*) Nervus cutaneus internus major digito medio annulari atque auriculari filamenta nervea mittit.

Ignoscatis lectores benevoli, nisi nervorum distributionis pluribus verbis fecerim mentionem. Ut mea fert opinio horum divisio, Chirurgum eousque attingit, quod dira hoc morbo occurrentia symptomata inde explicare possit; ad operationes quod spectat, ut sufficienter experientia probavit, nihil referre videri, & aegrum nulla conqueri noxa ex unius vel alterius furculi dissectione. Ingens enim nervorum, manus occupans, numerus, noxas inde ortas facile refarcire valet. Clariorem nervorum descriptionem amans plura inveniet apud Cl. CAMPER a) & KLINT b).

Hifce

a) Demonstrat. anatom. patholog. Lib. I.

b) Comment. anat. de nervis brachii Goett. 1784.

(*Involucra communia.*) Hisce omnibus in attentionem tractis, de involucris omnes has partes includentibus communibus necessaria quoque colligere cogor. Dividuntur in *epidermidem* & *cutem*.

(*Epidermis.*) Epidermis ex pluribus tabulatum impositis lamellis constat, praesertim autem illa pars volam occupans, quae ad cornu naturam subinde accedere videtur, in illis molestis laboribus indulgentibus hominibus observatur tali modo constructa.

(*Cutis.*) Cutis manuum magnopere tenax densa, & subjacentibus partibus firmiter annexa per anatonien demonstratur, ut ex tendinosarum partium reti, aegre distentionem quandam admittente, constructa esse videatur. Omnes cutem constituentes partes reliquae, v. g. vasa exhalantia atque absorbentia, nerveaeque papillae in membrana adiposa & tendinearum fibrarum interstitiis disperguntur.

Et haec de anatomica partium fabricatione sufficiant, ut ad morbi ipsius considerationem nunc majorem impendere possim operam.

CAP. II.

De panaritii definitione.

Ad morbi descriptionem priusquam trans-eam, morbi definitione rem aggredi, hujus loci non absolum erit. Ideoque duplicem morbi de-
finitio-

initionem, nominalem scilicet & realem afferre, fas est.

(*Definitio nominalis.*) *Panaritium*, *Paronychia*, *Reduvia*, *Reluvia*, *Redivia* germanice *Wurm am Finger* omnia, illius morbi quem describere proposuerim a plurimis autoribus pro synonymis habentur; cui alii autem adversari conantur, dum inter paronychiam & reduviam differentiam ponunt. Reduviam, cuticulae ab unguis radice resolutionem, affectus aegre aggrediens & germanis *Niednagel* vocatus, significare statuunt. Plurimi autem huic differentiae obsunt ergo mea sententia, vox populi, vox Dei Reliqua nomina brevitatis gratia silentii sipario imponam. *Paronychia* verbum a graecis mutuo est acceptum aliisque voculis compositum $\pi\alpha\rho\alpha$ scilicet, *ad s. juxta* & $\acute{\omicron}\nu\gamma\acute{\epsilon}$, *unguis* propter mali circa unguem saepius apparitionem. Datur hujus nominis herbae species a Cl. LINNEO *Illecebrum paronychia* notata. Veteres enim hanc herbam in panaritio in usum vocare consueverunt unde nomen accepisse a plurimis asseritur. *Panaritium* teste GLANDORPIO alienis ex linguis procreata est vocula c) *Reduvia*, *Reluvia*, *Redivia* voces latinae linguae originem suam debentes circa unguem *circulum* proprie significant, germanicam demoninationem (*Wurm am Finger*) jam obsoletam observamus; a THEOPHRAS-TO PARACELSO enim ex dolore rodente primo in

c) Opera omnia, Tractat. de paronych. cap. 6.

in medium protulisse videtur d). Revera tamen panaritium ex verme dari SOLANDER primo literis mandavit e), quae igitur germanicam denominationem non plane rejiceret. Hucusque in germania autem nondum observata haecce species, unde hoc nihilo modo nos attingere credo. In plebe autem hancce appellationem semel receptam cur ad nihilum redigamus? sufficiat nobis tituli significatio.

(*Definitio realis.*) Ad realem definitionem quod contingit, iuter autores, ad aetatem nostram usque de hoc morbo aeternitati quicquam consecratos, magna versatur dissensio. Sic. v. g. GLANDORPIUS nimis amplam, modo non totius morbi decursum complectentem exhibet definitionem f). Alii ad inflammatoriorum tumorum classes numerant panaritium. Teste experientia autem, hic morbus inflammatione subinde experte observari solet. Omnes autorum definitiones hic in medium proferre mihi non est animus; quod enim autores, tot fere existunt definitiones. Ideo hic, vulgatissimam, ut mihi videtur non veram, atque a plurimis receptam definitionem allegare, postea autem meam rationibus comprobata adjuncta, mihi erit consilium. *Panaritium (ut vulgari titulo utar) extremae phalangis digitorum est inflammatio, cum vel*
sine

d) Lib. de apostemat. cap. 17.

e) Acta societ. scient. Upsal. Vol. I. pag. 57.

f) l. c. cap. 5.

sine tumore insigni, magno dolore ad brachii flexuram subinde se extendente, Et febre conjuncta. Sic uno ex ore omnes fere hujus morbi neoterico-
rum scriptores clamant. Omnia haec autem ve-
ram definitionem non praestare, monstrandum
nunc putamus nostri officii.

Nunquam morbus cum inflammatione exor-
dium capit, nullo modo ad morbi essentiam
pertinet, sed inter decursum accedit; quod me-
cum affirmat WEDELIUS. g) Probant porro Aë-
tius h) aliique paronychium in *incipiens, inflamma-
tum, suppuratum* atque *exulceratum* discernentes.
FABRIC. ab AQUAPENDENTE vitium hoc inter ini-
tia, inquit, cum scilicet incipit digitus dolere, hoc
est, in prima doloris invasione, ubi neque adhuc in
digito tumor ullus aut rubor apparet &c. i) Quo-
modo fieri debet, quod statim in his firmis par-
tibus oboriatur inflammatio? nonne per aliquod
temporis intervallum, priusquam produci possit
phlogosis, irritamentum agat in digitum? Ingens
remediorum empiricorum catalogus multa phlo-
gosi excitantia complectens, nec minus, inflam-
mationem morbi essentiam non contingere, pro-
bat. Extremam in phalangem speciatim parony-
chium invehi contra pugnat experientiam, apud
GLANDORPIUM enim legimus, alias phalanges
huic

g) Dissert. de paronychia. Jena 1674.

h) Tetrabibl. 4. sermo. 2. cap. 75.

i) Opera chirurg. sect. de operat. chirurg. parte
I. pag. 103.

huic morbo quoque obnoxias esse. k) Nullo modo porro tumor quoque in essentiali definitionem trahi potest. Sic affirmat Cl. DE HAEN, inquam, *vix dignoscitur tumore malum*. l) Dantur adeo panaritii species, quibus fusius alio loco dicendum mihi erit, omni tumore expertes. Tumor phlogosisque morbi decursum vel progressum comitantur, vel accedunt imo constituunt subinde, atque a tempestiva adhibita cura sibi timent. Chronica illa a Cel. ACREL observata species sine omni tumore apparuit. m) Febris tandem, ut ex usu compertum habent, non semper, sed fortuito accedere, observatur. Omnibus ex his colligere licebit, notata haec, ad definitionem realem omnino referri non posse, sed de sede, causa, cura, habitu corporis aliisque rebus pendere. Dolorem omnium jure ad definitionem realem retulerunt scriptores. Nunc tibi L. B. objurgare licet, quatenam vera definitio nunc sit? Ego affirmo, *Dolorem sive dolorificum affectum* verum essentiali panaritii constituere characterem. Ut rationibus nunc conformem sententiam meam, omnibus viribus laborem in rem infumam. Assidua nobis testatur experientia, morbum semper dolore initium capere, dolorem hunc, aegrum in morbi progressum corripere atque augeri & ad morbi sanationem usque

k) l. c. cap. 14. pag. 29.

l) Praelect. patholog. edit. a WASSERBERG Tom. I. pag. 209.

m) Chirurgische Vorfaelle, 2ter Band, pag. 208.

usque, plane non extinguui. Cel. BOERHAVE hoc comprobare videtur, dicens: *si tenuissima pungitur acicula sub unguibus nervus, manebit fere dolor, donec homo moriatur.* n) Omnia huic morbo obvenientia symptomata topica quam maxime dolorosa sunt. Nonne laterum dolores semper *pleuritidis* nomine ornantur, etiamsi omnia phlogosis signa plane absint? Dolor laterum constantissimum est pleuritidis symptomata, ergo mihi quoque, dolorem aliquam digiti phalangam occupantem, appellare *panaritium* licebit. Illae a Cel. ACREL dono nobis datae observationes, nonne manifeste dolorem qua panaritii essentiam declarant? Per annorum intervalla enim dolore conquerebantur aegrotantes. o) Mecum tandem sentiunt Cel. DE HAEN inquit: *panaritium dolor est acutissimus* p), atque Cl. BOERHAVE cum odontalgia comparare aufit, dicens: *odontalgiae praecipua est essentia dolor, ergo in paronychia.* q)

CAP. III.

De morbi sibi relicti vel neglecti decursu, & symptomatum explicatione.

(*Decursus.*) Nunquam non in una vel altera parte digiti, cum dolore, aliquando in parte affecta perseverante, nonnunquam se extendente,

n) De morbis nervorum. pag. 238.

o) l. c.

p) l. c. p. 209.

q) l. c. p. 238.

tendente, quin ad axillas usque ascendente, ita
 ut totum interdum brachium trahatur in confor-
 tium, morbus incipit. Continuo enim augetur
 dolor, ita ut intra duodecim horarum spatium
 non raro per totius brachii circumferentiam pro-
 pagetur. Dolorem per aliquod temporis inter-
 vallum perdurantem, vel ex irritamento incre-
 scentem, insequitur semper vel cum vel absque
 tumore atque cum tensione & pulsatione ut plu-
 rimum conjuncta inflammatio. Dolor nunc fit
 atrocissimus, & multoties per volam ac ma-
 nus dorsum ad ligamentum annulare usque, in-
 inflammationem tumoremque ultra fines loci af-
 fecti digredi, observamus; & quod pessimum
 est, subinde supra hoc ligamentum iterum inci-
 pit, atque ad antibrachium & cubiti flexuram
 usque, quin ad axillas proficiscitur. Vasa lym-
 phatica ipsa, vehementiori in malo a digito ad
 axillam, imo glandulae ipsae tumefactae ac do-
 llentes observatae sunt. Sequuntur ex his saepe
 febres, insomnia, deliria, spasmi, convulsio-
 nes, syncope, nausea & vomitus, suppuratio
 bona vel mala, unguis delapsus, imo plana de-
 structio, ut non recreseat atque saepe ultima pha-
 lanx funditus perdat, caries, ossium in gela-
 tina resolutio, tendinum erosio ac putrefactio, gan-
 graena & sphacelus subinde, imo mors ipsa. Fit
 aliquando, quod horum nihil conspiciatur ac
 morbus fit levissimus. Post curationem tandem
 unius vel alterius digitorum articuli remanet ri-
 giditas subinde.

B

Necessa-

(*Symptomatum explicatio.*) Necessaria de symptomatum hoc morbo occurrentium explanatione allegare, hujus loci opportunum existimo, quae nunc aggredior. Dolor praefertissimum hoc in morbo exhibens symptomatum duobus ex fontibus scaturire videtur. Primo loco, vel ex - vel interno digito allato irritamento, aegro in initio in digiti aliqua parte efficiente dolorem. Nullum enim mihi innotescit exemplum panaritii consensualis. Ergo e re est, topicam irritationem ad dolorem provocandum semper esse necessariam. Aliae enim dolorem efficientes causae, ut repletio, exinanitio, vel nimia irritabilitas morbum periculosiorem quidem procreare, nunquam autem panaritium edere valent.

Affligit irritamentum, ut supra denotavimus, non mediocri quantitate in digitis sparsos nervos, atque ex eorum irritatione dolor, ut primum symptoma quo aeger corripitur, originem trahit. BOERHAVIUS ad morbos nervorum inde numeravit hunc morbum. r). Raro dolor extra partis irritatae fines vagabitur, nisi irritamentum magnopere sit acerbum vel nobiliores digiti partes affecerit. Nunquam autem ut in prima doloris invasione fuit dolor, permanebit, semper aliquo modo exaggeratione patietur aegrotans. Per experientiam probatae existant axiomata varia; primo scilicet, quod in
irritati

r) l. c. p. 238.

itatio; attrahat, deinde quod dolor per longum
 temporis spatium perdurans, pariat inflammatio-
 nem, atque postea quo magis pars languens sen-
 sibilitate nervisque fit impertita, eo vehemen-
 tor sit inflammatio. Nonne plane haec cum
 morbo nostro cohaerent? Sanguinis igitur in
 partem laesam fit impulsus major, manum & di-
 gitum n constituentes tenaces & antea ad nutritio-
 nem necessariam tantum sanguinis quantitatem
 complectentes partes & nervi, nec non per ir-
 ritamentum irritata, nunc praeter naturam con-
 stricta vasa, omnia haec resistantiam atque im-
 pedimentum asserunt, quo minus extendi, af-
 fluxuique sanguinis aucto locum cedere queant,
 quod per autores quoque corroborare possum;
 sic legimus apud Cel. DE HAEN dicentem; *in omni
 loco ubi potest inflammata pars tumere, minus do-
 ret.* s) Et DIONIS expressis verbis asseverat:
*le panaris est le plus douloureux aposteme, parce
 que l'extrémité des doigts ne peut pas s'étendre,
 tant qu'il faudroit.* t) Dolor inde ortus,
 omnesque vicinos nervos in consociationem tra-
 hens, acutissimus evadet, unde ejus expansio in
 confesso esse videtur. Ecce nunc doloris ejus-
 que tramitis secundam originem. Ad inflam-
 mationem quod spectat, iisdem ex causis pro-
 ximis sive fontibus, ut dolor, profilire videtur.

Irriti-

s) l. c. p. 211.

t) Cours d'operations de chirurg. p. Mfr. de la
 Fâye p. 723.

Irritatio attrahit, ergo ex irritatione humorum auctior affluxus, atque ex languentis partis resistentia sanguinis transitus cohibetur, quem inflammatio inevitabilis consequi debeat. Propter hanc nimiam resistentiam, ut gangrænam pariat inflammatio, sæpe ad illum gradum ascendit. u) Dolorem porro edere inflammationem per observationes compertum habemus quo magis locus abundat nervis, eo peior erit dolor, ergo etiam inflammatio. Mihi est proximus HILDANVS verbis exponens: *ex dolori vehementia cito concurrunt humores, qui inflammationem & tumorem excitant, tota manus inflatur subinde, propter doloris vehementiam.* x) Dolor ergo phlogosin, sive inflammatio iterum dolorem progenerat. Nunc autem recentiorum egregia explicatione, inflammationis natura, humorum præternaturalem affluxum, vasorum ex irritatione factam constrictionem complectitur; digitorum structura singularis, sanguini affluentem transitum opponit, ruborem atque tensionis sensum manifesto declarant. Porro inflammationis naturam in parte agra humorum motus auctus constituit. Ceterum nomen naturæ ad resistentiam superandam et illucescere videtur, indeque pullationis sensati certissime petit ortum. Tumorem, ex sanguinis confluxu

u) III. RICHTER præceptor summe venerandus
Wundarzneykunst, I Band p. 70.

x) Observat. & curat, chirurg. Centur. I. Obs. 9.

confluxu indeque orta distentione vasorum ac re-
 letione oboriri, asserere aulam. Cui etiam tam ru-
 rorum, quam lymphaticorum vasorum atque ner-
 vorum conspirationi haud immerito tumoris ex-
 pansionem adscribere licet. In brachio ubique
 parva magisque sanguine repleta nempe vasa, tu-
 morem prolixius dispergere posse, quis est, qui
 negabit? Nervorum memorabilis consensus
 eo modo dolorem, ultra digitum ægrum pro-
 pagare videtur. Febres ex dolore & per illum
 concitata nervosi systematis irritatione concus-
 sioneque initium ducunt. Plexus scilicet bra-
 chiales nervis brachii originem suppeditantes,
 immediate ex medulla spinali maximam cum ce-
 rebro aliisque corporis humani nervis conspira-
 tionem habente, prodeunt. Quis est, qui nunc
 inficiari tentabit, mirabilem illum consensum
 febri aliisque symptomatibus justam præbere posse
 causam? vehemens systematis nervosi concussio
 ad cor propagatur, spasticam in eo commovet
 contractionem, ut circulatio velocior evadat,
 febrisque pariat. Haud ægre enucleandum
 nobis nunc erit, unde syncope, convulsiones,
 nausea, vomitus, delirium ac insomnia sumant
 fontem primitivum. Systema nervosum per ir-
 ritationem, inflammationem, subinde per animi
 affectus quoque agitatam, nunquam absque
 innoxia has impressiones ferre solet, quod omnes tam
 vitales quam animales atque naturales functiones
 præter modum his non affligentur. Probationis

ratione huc pertinentia axiomata referri mereantur; quod dolor videlicet febrem convulsionisque edere valeat, nec raro enervationem, quæ spasticæ lipothymix originem declarat. Suppurationis bona vel mala conditio a morbi sede, corporis constitutione, causa morbi atque curatione communiter pendere consuevit. Puris mala ratio vel in parte affecta diu retentione protracta, vel in corpore ipso orta, corrosioni partiumque destructioni, & unguis delapsui præbet fomitem sufficientem, unde phalangæ caries quin & detrimentum e re est. Gangraenæ sphacelique causa proxima alium considerationis commodiorem locum occupabit. Quibus ex causis enascatur rigiditas, alio loco uberius mihi erit sermo. Ad ossium in gelatinam conversionem denique quod attingit, acrimoniam quandam corpori inquilinam, quæcunque erit, & vi ossis partes terrestres solvente, præditam, jure accusare molior.

CAP. IV.

De morbi in stadia & species divisione.

Morbi decursum paululum accuratius perlustrans & perpendens, morbum non semper sibi similem esse, variaque inde morbi tempora nec non species jure stabiliri posse, quisque haud ægre animo complectetur. Medici morborum interiorum decursum, ut habeant vias ad quas judicium in indicationum formatione dirigere

rtigere possint, varia in stadia separant, ita et rationali chirurgo tale ornamento erit negotium, sibi curationis viam comparare atque munire.

Quatuor in stadia sive tempora commode morbum nostrum dividi posse, credo.

- 1) Stadium irritationis sive initii.
- 2) Stadium inflammationis.
- 3) Stadium suppurationis.
- 4) Stadium gangraenæ & sphaceli.

Inter titivilitia hanc divisionem recipi non mereri, ex rationibus & auctoritate comprobabitur. Aërius panaritium jam in incipiens, inflammatum, suppuratum & exulceratum describit. y) Sic AVICENNA aliique, Cujuslibet stadii existentiam ut probem, ejusque signa enarrem, operam nunc infigam.

I. (*Stadium irritationis*) Stadium irritationis s. initii s. primæ invasionis, ut appellare lubet, solum noscitur ex dolore in aliqua digiti parte urgente. Unicum hoc in stadio urgens est symptoma atque irritamenti externi vel interni prima & necessaria sequela. Probant quoque varii auctores. Sic FABRIC. ab AQUAPENDENTE ait: vitium hoc inter initia, cum scilicet incipit digitus dolere, hoc est, in prima doloris invasione, neque adhuc in digito tumor ullus aut rubor apparet. z) GLANDORPIUS expressis verbis assert;

B 4

incipientis

y) l. c. cap. 75.

z) l. c. cap. 103.

incipientis affectus signa sunt dolor circa digitorum extremitates, exiguus, levis, tolerabilis. a) Et alio loco; in primis diebus dolor exiguus percipitur, inde fit, ut Chirurgus non in auxilium vocetur. b) WEDEL his verbis notat: imminentem infaustum hospitem denotat dolor exiguus, levis, & adhuc tolerabilis. c) BARBETTE dixit: dolor vehementissime agrum torquere solet, ut neque nocte neque die somnum capere possit. Hunc accedit inflammatio &c. d) Alias adhuc rationes in medium proferre necesse est. Inflammatio semper dolorem insequitur, teste etiam experientia & observatione omnia phlogoleos signa in morbi principio absunt. Primo irritamentum omni tempore sensiles nervos commoveat, priusquam oboriatur inflammatio atque humorum affluxus nanciscatur. Causa semper præcedat effectum, harumque partium firma conformatio earum distentionem atque inflammationem omnino in morbi initio cohibet. Remedia tandem illa empirica, quorum non exiguum habemus numerum, quorum alia revera progignunt phlogosin v. g. ungt. neapolitan. & theriaca aliaque irritantia, imo theriaca ipsa in sphacelo ad inflammationem provocandum adhibetur; quomodo nunc panaritium ad sanationem perducere valeant hæc remedia, nisi ab inflammatione diversum existeret

- a) l. c. cap. 10. pag. 20.
 b) l. c. cap. 7. pag. 14.
 c) l. c. pag. 13.
 d) Chirurgia pag. 3.

ret stadium? Sufficient hæc, ut credo, ad meam sententiam probandam, atque ad stadii secundi contemplationem progrediar.

II. *Stadium inflammationis.* Non multo post, ut supra denotavimus, ex dolore consequitur inflammatio, quod testatur HILDANUS, dicens: *Statim in initio fiat incisio, alioquin ex doloris vehementia cito concurrunt humores, qui inflammationem & tumorem excitant.* &c. e)

Symptomata diagnosin præstantia in phlogosi, in duos gradus lecernere cogor.

1) In primo levissimo autem gradu generalia inflammationis symptomata occurrere tantum conlueverunt; tumor nempe, rubor, partis ægræ calor atque dolor. Rarissime hæc ultra digiti affecti fines transgredi observantur. Raro tensionis & pulsationis sensatio vera ægrum urgebit, nisi in exercitatis ex crassa, densa extensioni impedimentum afferente epidermide.

2) Secundo in gradu dolores atrociores imo atrocissimi evadunt, non raro per totius brachii ambitum ad axillas usque pertenduntur. Tumor ruborque aliquando, fere plane non digitum corripunt, subiinde autem maximus, ita ut totam manum brachiumque inflatum deprehendamus. In vehementissimo gradu vasa lymphatica dolere ac intumescere incipiunt per totius brachii longitudinem. Notata hæc symptomata

ta statum corporis integrum in febres, convulsiones, liphothymiam, insomniam atque deliria commutare conantur.

III. *Stadium suppurationis.* Stadium tertium duo iterum alia complectitur, *incipientis nempe atque confectæ purulentia.*

1) Incipientem puris collectionem noscimus ex dolore omnibus pharmaceuticis aliisque auxiliis convenientibus obstinate repugnante, & continuo ingravescente quod etiam asseverat HIPPOCRATES iniquens: *dum pus conficitur, dolores & febres accidunt magis, quam jam confecto.* f) Porro incipiens perspicitur suppuratio ex inflammatione in omnia remedia cornua vertente, & tumore duro volumine incremente.

2) Confectam purulentiam ex vehementissimo pulsante atque derepente remittente dolore, ex febre evacuatione critica experte, si adfuerit, ægotantem fugiente. Porro ex horripilatione turbatur æger; in ægra parte ponderis, frigoris & obscuri doloris sensus percipi solet. In media tandem inflammationis parte nec raro fluctuationem, atque oculorum conspectui sub cute puris subjectam collectionem observamus.

Ad cariem, tendinum erosionem, & in eorum vagina suppurationem natam in hoc stadio occurrentia eorumque signa quod attinet, postea prolixius verba mihi sunt facienda. Alium hunc locum

f) Aphor. Sect. 2. Aphor. 47.

locum, pro horum symptomatum contemplatione, commodiorem existimo, propter horum affectuum, clausa cute, propriorum signorum absentiam, quæ igitur post operationem, vel cutis spontaneam rupturam primo in conspectum veniunt; porro propter eorum non semper occurrentem præsentiam. Hoc stadium enim non semper comitantur.

IV. *Stadium gangræne & sphaceli.* Quartum stadium gangræne & sphaceli nempe, hujus loci mentionem facere non incongruum credidi. Huic morbo familiare esse non solet, sed ne amitterem aliquid quod huic morbo fortuito quoque occurrere soleat, id stadium hic tractare mihi est consilium. Signa Chirurgus artis perito satis nota supponam, ut vix de his allegare aliqua mihi sit permissum. Integritatis gratia ecce necessaria. Partem ægram omni calore atque sensatione destitui observamus. Colo antea ruber in fuscum ac cæruleum abit, solida mollescunt atque non mediocrem fœtorem spargere incipiunt. Omnia hæcce stadia, ut postea monstrandum mihi erit, ad rectam indicationem, & medendi methodum stabiliendam cynosuram mihi præbebunt.

Dum specierum considerationem callere nunc mihi est animus, harum campum ab antiquissimis temporibus non satis exaratum invenio & *confuse*, ut cum Cl. CAMBER loquar, *recentio-*

res id vitium tractant, dividentes in plures species morbum, qui natura sua simplicissimus est. g) Veteres fere omnes de divisione in species nullam se erunt mentionem. CELSVS h), AETIVS i) aliique de panaritio circa unguem solum hærente locuti sunt, quod de tota extremitate se dixisse credit GLANDORP. Panaritium non semper habere eandem similitudinem, quis est qui non intelligit, si morbi decursum consideret? aliquando morbus est levissimus, alio tempore periclitatur, imo de vita periclitatur æger. Porro non unam eandemque partem panaritio semper affici, observamus, & eandem medendi rationem non semper sufficere. Morbi in species divisionem igitur præbendam non absolum esse, ex his lucide conspicitur. Ad nauseam usque autem morbus hic passus est divisione, ita ut hodie non exiguus exstet specierum numerus, Chirurgo practico mentem in diagnosi morbi & curatione omnino perplexam reddens. GLANDORPIVS duas in medium profert species, in superficie ad radicem unguis, vel digiti extremitatem, atque alteram sub periostio, quæ ad nervosas, tendinosas & cutaneas partes extenditur. k) WIESEMANNO in *benignum & malignum* separare lubet panaritium, l) Benignum illud

g) l. c. pag. 6.

h) Lib. de medicina Lib. 6. cap. 19.

i) l. c.

k) l. c. cap. 12.

l) Eight surgical treatises Tom. I. pag. 90.

illud vocat, quod in cute hæret, & malignum, quod tendinum vaginam & periosium occupat. Ego cum eo non sentio; illud enim, quod benignum appellavit, ex perversa curatione vel mala corporis constitutione in gangranam transire potest, quod satis tunc malignum occurrit. Malignum per se non est malignum, sed ex inepta medendi ratione, vel ægrotantis negligentia, vel malo corporis statu in malignum degenerat. Nunquam autem in malignitatem vertetur, si tempestiva & integra medendi methodus ei opponatur. Ad morborum malignitatem corporis habitus non mediocres affert suppetias. Sic in cacochymico corpore, fere nihili momenti læsio externa, malignitatem assumere potest, ubi e contrario in integro morbus erit levissimus. Tandem hæc divisio a morbo sibi relicto vel neglecto est desumpta. Ob simplicitatem autem aliorum divisionibus præferri meretur. BOERHAVIUS septem pararitii species nobis reliquit. m) CL. DE HAEN decem specierum catalogum scriptis mandavit. n) Qualem confusionem in diagnosi & hujus morbi curatione, supervacua hæc divisio in Chirurgi animo producat! Omnium quidem specierum signa annotare conatur CL. DE HAEN, multæ autem harum specierum symptomatica sibi habent analogia. Si autem plures species simul intercurrunt, quid tunc agendum?

Fac

m) l. c. p. 243.

n) l. c.

Fac' fieri posse, quod Chirurgus quamlibet speciem cognoscat, qualem indicationem practicam inde traheret? ut ego credo, nullam. Quid ei ergo proficeret ampla hæc divisio? Recentioribus hodie, in quatuor species, stabilita divisio, sedem morbi in cute, in vagina tendinum in periostio & sub ungue complectitur. PLATTNER. o) GARENGEOT. p) LE DRAN. q) PLENK. r) aliique hanc divisionem nutriunt. Hic morbus frequentissimus indeque observationi causam præbens optimam, tamen inter autores huc usque in medium de hoc morbo prolatos scripta, ratione naturæ & sedis non constituunt ideam distinctam atque divisionem. Fere omnes in accurata divisione & specierum distinctione, porro in symptomatibus quæ cuilibet speciei propria allegant, non conveniunt. Sic v. g. tendineo panaritio attribuit tumorem PLATTNER s) quem plerumque adesse subinde etiam abesse affirmat GARENGEOT t) In periostiali PLENCKIUS inflammationem a humerum usque propagari, manum imo brachium intumescere, gangrænam & glandularum axillarium inflationem sequi annotavit. u) SAGAR iterum in hac specie sympto-
mata

o) Institut. chirurgiæ edit. a Krause pag. 58.

p) Traité des opérations de chirurgie Tom. 3. pag. 300.

q) Operations de chirurgie pag. 42.

r) Systema tumorum pag. 65.

s) l. c.

t) l. c. pag. 286.

u) l. c. pag. 57.

mata non in brachium sese extendere asseverat;
 x) & sic porro. Ampliorem contradictionum
 farraginem lectori adhuc tradere possem, nisi
 ejus animum accendere timerem. Ex his in
 confesso esse videbis, autores specierum signa
 perpetuo confundere, & in diagnosi ac cura Chi-
 rurgum, quamnam habeat speciem ad tractandam,
 sæpe angore æstuari debere. Me non in tene-
 bris versari credo, si contendam, quod variæ hæc
 falsæ distinctiones ac symptomatum contradic-
 tiones, ex specierum complicatione vel collisione
 sint ortæ. Nunc ad meam, & ut mihi videtur,
 necessariam practicam divisionem me convertam.
 Divido igitur panaritium.

I. Ratione loci quem occupat.

- a) In *palmare*, quod digiti palmam afficiat.
- b) In *dorsale*, quia digiti superficiem dorsa-
 lem occupare soleat. Sive *unguiculare*, quia
 circa unguem obsideat. Haec species ju-
 re *πυρρονυχία* vocari meretur, quam Galli
Mal d'avanture s. *Tourniole* vocari confue-
 verunt. y) Alii *Uponychiam* s. *Hyponychiam*
 appellarunt.

II. Ratione sedis ubi hæret panaritium tam pal-
 mare quam dorsale iterum sejungere cogor.

- a) In *profundum*.
- b) In *superficiale*.

Hæc

x) Systema morbor. sympt. Pars I. pag. 56.

y) GARENGEOT l. c. pag. 286.

Hæc divisio WEDELIO originem debere videtur z).

III. Ratione diuturnitatis sejungo.

a) In *acutum*.

b) In *chronicum*.

Nunc de quavis specie, ratione diagnoseos speciatim disseram; quaelibet enim species propria sua habet symptomata, quibus ab aliis speciebus distinguere valemus.

Ad primam speciem quod attinet, aquam cribro haurire viderem, si operam ad signa impenderem enucleanda. Ad secundam autem divisionem eo melius intelligendam hanc præmittere, non inutile esse existimavi.

(*Superficiale palmare panaritium.*) Superficiale palmarem speciem illam voco, quæ superficiales palmæ digiti partes s. cutaneas & organon tactus aggredi consuevit. Est vera inflammatio aliis in partibus simili modo apprens, ergo cum illi phaenomenorum perpetuorum ratione conveniat. Incipit cum dolore sensim sensimque ingravescente, aliis partibus graviore, quem insequitur tumor, rubor atque calor. Aliquando pulsationis ac tensionis sensu aliquo conqueritur æger. Facillime in suppurationem transitum experitur hæc species. Rarissime supra locum affectum expanditur, sed corporis habi-

tus

z) l. c. pag. 12.

libitus ejusque mollities atque irritamenti vehementia fines terminosque constituent tumori atque inflammationi. Signa inflammationis autem notata hanc speciem formantia & perpetua sunt. Specierum symptomata ab inflammationis stadio describere inchoare cogor, in irritationis stadio enim, omnes sese attingunt species, unde vix est enucleandum quam partem præcipue occupet dolor.

(*Palmaris profundum panaritium.*) Palmaris profunda species, mea sententia, illa appellari meretur, quæ sub panniculo adiposo locatas partes affligere solet. In unam speciem igitur colligo, quam alii in *vaginalem* & *periostialem* discernere conati sunt. Cur hanc divisionem non solveam, rationibus nunc evinciam. Autorum præter dissensum quem supra jam notaverim aliæ dantur adhuc rationes. Si periostialis atque vaginalis, conciliatæ ægrum corripunt, ut species nunc distinguat, nonne angustiis premeretur Chirurgus? Alio tempore autem, quando cum superficiali complicata occurrit profunda, ex signis, quibus postea sermonem faciam, experte difficultate illucescet differentia. Ipse casum quo periostialis vaginalis cum superficiali complicatæ apparebant, me vidisse commemoro. Et ut brevibus dicam verbis, tam in vaginali quam periostiali una eademque, ut postea monstrabo, medendi ratio est necessaria. Ergo stadium inflammationis nullam ad has species exhibet differentiam practicam. In stadio suppurationis in quo caries & sinus purulentia repleti aliquando

quando in conspectum venire solent, tunc divisio hæc nihil ad nos, post cutis apertionem primum in conspectum veniunt, & proprii sunt morbi, propriam igitur curationem postulant. Tandem quod periostrium ex causa externa solum affici posse, vix credibile est; de causa interna hoc fieri posse, si concedere vellem, nunquam proximæ partes inflammatione illæse evadent; hæc enim experientia teste loco irritationis fere nunquam terminatur, sed modo non semper in totius, ab irritamento occupantis loci, ambitum expandetur. Modo non pendet mihi animus, quod vera periostrialis existat. Cur non in chronica specie oboriantur hæc symptomata? ubi os solvitur & procul dubio periostrium læditur. Physiologi etiam ratione sensibilitatis periostrii, operi nondum imposuerunt supremam manum. Num periostrium ita nervis abundet ut ex ejus læsione dira symptomata oboriantur abunde nondum exaratum est. Incisionem ad os usque protraham malum leniisse, omnibus his rationibus dubium non imponit. Forsam ligamenta ossa combinantia sæpe inflammatione correpta fuerunt, quorum incisio per sanguinis profluvium & relaxationem inde factam, sedavit dolores. Incisio ad digiti latera ab autoribus laudata eundem præstat effectum; notum enim, quod & ligamenta digitorum latera præcipue obsideant. Quo vehementior nunc est irritatio, eo magis humorum affluxus excitabitur, eoque vehementiora fient symptomata. Omnia hæc qui mecum consideraverint mecum quoque sentiet, species has anxie petere non necesse esse. Nunc symptomata hanc specie

faciem denotantia indicabo. Dolor hac in specie est acutissimus. WEDELIUS ait: *profunda nervos, tendines, ossa &c. immanissimis cruciatibus ac doloribus premit.* a) Dolor hic, priori specie, vehementius crescit, ad condylum humeri internum, quin & ad axillas usque sæpe penetrat, ægro omnem eripit somnum, febrem, delirium atque convulsiones progenerat subinde, ita ut vitæ quandoque sentiant ægri periculum. Cl. DE HAEN exempla insecutæ phrenitidis & mortis intra triduum se vidisse asseverat. b) Pulsationis profundæ atque magnæ tensionis sensu cruciatur ægrotans. In morbi initio locus nec tumet nec rubet ac cutis colorem haud excedit; in progressu autem tumor aliquando exsurgit qui manum occupat, quin & in brachium sæpe agit radices, ac summum minatur periculum. GARENGETIVS in articulationum intervallis parvum tumorem initium sumere observavit. c) Glandulæ axillares cum brachii vasis lymphaticis tumere & dolere observata sunt. Ecce secundæ stadii signa. In suppurationis stadio, nisi tempestive opem tuleris caries, tendinum corruptio & destructio nec raro purulentæ in vaginam adscensus, proximarumque partium resolutio insequi consueverunt. Ceterum hæc species, priori, ægrius in suppurationem inflammationis transitum admittit. Huic speciei, priori, familiarior est, aliquando superveniens gangrænæ & sphacelus.

. *Super-*

a) l. c. pag. 12.

b) l. c.

c) l. c. pag. 301.

(*Superficiale dorsale Panaritium.*) Superficialis dorsalis s. unguicularis sub cute unguis ambitum contingens species, ex veræ inflammationis signis manifestatur; præcipue fertò non absimili tumor unguis circumferentiam subinde stipare in morem habet. Præter dolorem vehementem in mollioribus rarissime progignit periculosa symptomata, Resolutioni ut plurimum impedimentum afferre, & cum unguis delapsu in suppurationem transire consuevit.

(*Dorsale profundum panaritium.*) Unguicularis s. dorsalis species profunda sub unguis radice vel corpore versari animadvertitur, atque ex causa prægressa, ex vehemènti sub ungue urgente, continuo ingravescente, symptomataque febrilia &c. excitante dolore cognoscitur; & ut paucis dicam; omnia illa in profunda palmari specie notata phænomena huic speciei ad de repere in morem habent; nec tumor nec rubor observatur &c.

(*Acutum panaritium.*) Acutam speciem ob ejus brevitatem & cum illa sociatum periculum statuere necessarie habui, atque talem hucusque descriptam. invenies.

(*Chronicum panaritium.*) Chronica species illam appellare opus est, in qua brevitatis & periculum absunt, atque per longum temporis spatium faevire consuevit. Talem ex accurata observatione tractam primo nobis præbuit Cel. ACREL, quam *aridum panaritium* appellavit & sequentia habere signa testatur. d) In digitorum phalange extrema æger corripitur dolore aliquando remittente,
inter-

d) l. c.

interdum iterum incremente, eumque per plures annos cruciante. Rarissime, nisi post longum annorum intervallum tumor frigidus existit. Phalangis ipsius os in carnosam, glutinosam vel adiposam ut plurimum resolvitur substantiam.

CAP. V.

De symptomatum species contingentium explicatione.

Non exspectes ut illorum supra jam generaliter exhibitorum symptomatum interpretationem afferam, de præcipuis singularibus verba facere mihi tantum est animus.

In specie palmari superficiali, cur inflammatio hac in parte aliis graviore generet dolores, tribus ex fontibus hauriri posse videtur. Primo ex epidermide dura, densa in exercitatis apparente, & digiti palmæ contra injurias externas parmula quasi inserviente, atque humorum confluxui aucto resistantiam afferente. Deinde ex nervorum affectu; docet enim anatomica digitorum fabrica, eorum apices præ aliis partibus nervis ornatas esse, ergo eorum irritatio ac distentio ex inflammatione non mediocres procreare debeat dolores, præsertim in delicatulis. Postea supra jam notatum ligamentum cutaneum influxui humorum resistantiæ ansam aliquam præbens, papillarum nervearum majorem efficit tensionem per ejus distentionem, atque per nervorum conspirationem gravissimus dolor subinde evadit. Duo hæc momenta semper considerationem movent, primum autem quandoque

que accedit, atque irritatio ac inflammatio justo graviores urgent, ita ut pulsationis atque tensionis sensu coarctari possit ægrotus. Nunquam, autem ut in aliis speciebus, scaturiunt symptomata ita gravia. Advolantibus humoribus obstaculo quidem sunt partes, aliquo modo iis tamen locum cedere valent. Rubor hic conspicuus ex plurium vasorum, antea sanguinem non continentium, repletionem, aliquando etiam sanguinis extravasatione originem trahere verisimile est. Extravasatio forsan efficit maculas, quas vidisse asseverat HILDANUS. e) Puris rudimentorum abundantia facillimæ suppurationis fortasse præstat causam. Evidente observatione loci pinguedine exuberantes, puri non exiguum exhibent nutrimentum; digitos autem circumstipans cutis cellulis, tenacè sebum continentibus repleta est, unde puris haud ægra confectio facile explicationem admittit.

Profunda species gravioribus symptomatibus amplectitur. Dolorem primo attentionis nostræ dignum & præcedenti specie atrociorum, sequenti modo existere, crescere, ascendere aliaque symptomata proferre, judico: originem acutissimi doloris, nervulis illis ex mediano progredientibus, & ligamentis vaginalibus, annulosis articulationum & membranae tendinum communi tendinique ramos cedentibus, attribui posse, credo. Nervi ex irritatione phlogosique affecti, hi enim præprimis afficiuntur, & tendinosæ partes tenacissimæ nullum fere locum humoribus concurrentibus cedentes

e) l. c.

tes, immanissimum declarant dolorem, exinde ejus incrementum in confesso quoque est. Expansio doloris nervi mediani & cubitalis cum aliis brachii anastomoses formantium conspirationi adscribi potest.

Denique experientiae exemplo, omnes ligamentosae tendinosaeque partes, ex laesione nervi eas comitantis, & inflammatione correptae vehementissime doloribus cruciant aegrotantem. Cur in morbi initio nec tumor nec rubor conspiciatur? paucis verbis dicam; in morbi exordio statim tumor exurgere nequit, ob magnum quod contra sanguinem allabentem nitatur impedimentum; in consequentiam autem ligamentis vasibus abundantibus itaque inflammationi ansam sufficientem praebentibus, atque pluribus phlogosi molesta correptis partibus, tumor magis conspicuus fiat, & cum superficiali specie concilietur haec species. Tumoris in manum & brachium penetratio, ex digiti resistantia ejusque, omnem allabentem sanguinem recipiendi, exiguo volumine, ut mihi vero propius est, satius explanari potest. Vasa omnia in brachium se spargentia enim, sanguinis simul rarefacti nimietatem recipere coguntur, & brachii intumescencia atque inflammatio haud aegre insequi debet. Intervallorum digiti tumor a GARENGEOTIO observatus, ex minori, articulis, in his existente resistantia gigni videtur, articuli enim abundantia ligamentorum gaudentes majus afferunt obstaculum. Rubor, hac in specie nullo alio modo, nisi in complicatione cum superficiali conspicuus, fieri potest. Glandularum axillarum vasorum

rumque lymphaticorum tumor ex majori in cellulofam exhalatione lymphæ ac reforptione featurire videtur. Neceffe enim, quo copiofior fit exhalatio, eo magis fiat refortio, & vafa vi propria, ut lymphæ abforptæ nimietati opponere fe poffent, deftituta, tumere debent. Difficilior paris in hac fpecie collectio, ex, in priori fpecie, allata ratione contraria, palam eft. De gangræna & Iphacelo fuperveniente alio loco fermonem præftabo.

Superficialis dorfalis, cur fere femper fupurationem pati debeat? non nihil ex fanguine inflammatorio ftagnante, ex parte quoque ab effufione deduci poffe videtur. Ceterum cum fub epidermid ut plurimum hæreat malum, dolores non exiftunt vehementiffimi. Ligamentum laterale fubtenfum aliquando pro vera caufa horum fpectari meretur, unde enunciatur, quomodo HILDANUS tam felici cum fuccelfu inftituere potuerit incifionem. f) In profunda dorfali fpecie fymptomata, ut in profunda palmari, eadem gaudent origine. Papillæ nerveæ fub ungue fparfæ ac unguis ipfius refiftentia, diris illis fymptomatibus fufficiens præbent nutrimentum.

In chronica fpecie, dolor per longum temporis intervallum perfeverans, inde ortum fortaffe fumat, quod morbus fola offa, qua partes

f) l. c.

tes, mollioribus, minori sensibilitate præditas, affligat. Cur autem remittat & de novo incre-
 scat explicationi submittere non audeo.

CAP. VI.

De causis prædisponentibus.

Omnis fere morbus suam habeat causam prædisponentem ac occasionalem, ergo etiam panaritium; causa occasionalis enim prædispo-
 nente experte nullum morbum procreare valet. Hujus loci primo de proegumenis varia adjici-
 enda sunt.

Aetas juvenilis, reliqua tamen non exclusæ, imprimis hoc malo corripitur, magna ex parte propter majorem ad phlogosin dispositionem, partim ob vitam exercitatum & injurias externas, quibus hæc ætas vetustiori magis obnoxia est. Corpora plethorica integra, & cacochymica panaritio suppeditant proclivitatem. Talia ex levissima injuria externa læsa corpora, gravibus concutiuntur symptomatibus. An hæreditaria existat prædispositio? An præternaturalis corporis sensibilitas prædispositionem exhibere queat?

Temperamentum calidum s. cholericum atque sanguineum ad hunc morbum propensum est. Victus lautus, ob inflammatoriam quam generat dispositionem. Vita sedentaria atque exercitata. Prima malam corporis parit consti-

tutionem, aliaque multas offensiones externas complectitur.

Ratione injuriarum externarum opera varia manuarum ad panaritium pronum faciunt. v. g. Lotrices, Nentes & Sartores sæpillime hunc morbum patiuntur.

CAP. VII.

De causis occasionalibus.

Ad causas occasionales s. procatarticas quod contingit, in duas classes, in *externas* scilicet & *internas* dividere necesse est.

(*Causae occasionales externae.*) Ex calore & frigore, imprimis autem ab inæqualitate subitanea, ut quando ex aëre rigida membra statim foco calido admoveantur; vel vice versa calentia extrema aquæ frigidæ immergantur. Hocque comprobatur effatum divini HIPPOCRATIS, *omnem nempe subitanæ mutationem esse periculosam.* Ideoque lotrices sæpillime hoc morbo corripuntur. Occurrit inde frequentius in hyemali anni tempore. Vulnus punctura factum in digito, cum acuto instrumento e. g. cum acu, ideo sartores nentesque subinde hujus morbi molestis premuntur. Festucæ ligni, ossium, vitri &c. digito intrusæ. Digitorum contusio & compressio. Morsus apum, relinquunt aculeum digito dolorem vehementem efficien-
tem,

tem. Leve vulnus quodcumque. Acria externa, Combustio. FELIX PLATER observavit quod ancillæ, vasa impura indies aqua ferruente eluere solentes, digitos frequenter exurant, adeo ut unguis illarum incurventur, indeque paronychiam sibi comparent. g) GLANDORPIUS nentibus & digitos fugentibus, manusque frequenter sapone cui permixtum oleum tartari, lavantibus, hunc morbum sæpe occurere vidit. h) Furia infernalis malignam & vehementem excitat paronychiam. i)

(*Causæ occasionales internæ.*) Causarum internarum occasionalium existentium comprobere videntur, quod panaritio languentes sponte & successive aliquando plurimis digitis afficiantur, quod porro epidemice grassari observatum fuerit.

Causa epidemica igitur ad internas referri debet. Metastasis materiæ cujusdam acrimonia præditæ. Quam sententiam veteres, & recentiorum TOMLINSON k) aliique præcipue callere videntur. Infantibus hæc causa occurrit aliquando, in sphacelum transit panaritium,* decidunt digitorum apices, vel subsequentes phalanges, sed in epiphysibus. l) Ceterum rem indecisam
relinquo

g) Tract. 2. de morbis cap. 17.

h) l. c. cap. 11. pag. 22.

i) SOLANDER l. c.

k) The medical miscellany pag. 64.

l) CAMPER l. c. pag. 6.

relinquo quod verum panaritium detur metastaticum, omniaque a metastasi orta panaritia, quæ autores referunt, a causa interna pependisse, atque panaritium hujus causæ internæ effectum fuisse, credo. Metastasis enim verbum morbi in alium locum digressionem vel imperfectam crisin significat, & in hoc sensu, si res ita ferat, hujus loci metastasis explicari potest. Veram enim morbi cujusdam digressionem ad digitos propter densam eorum constructionem fieri posse, vix credo. Variolas, scorbutum, scrophulas, virus cancrorum inter causas internas adnotavit GARENGET. m) In puellis duodecim, quatuordecim annorum natis, quibus annis menses plerumque fluere incipiunt, hunc morbum oriri vidit VESTI. n) Aliæ adhuc causæ internæ v. g. venereum miasma, exanthemata retropulsa, materia rheumatica, arthritica, quam in chronica specie pro causa vera propemodum accusare vellem, hoc malum creare posse, quis est qui negabit?

CAP. VIII.

De causa proxima.

Causam proximam cum Ill. GAUBIO illam vocari solemus, quæ ex remotarum nata, sola, integrum morbum constituit, ut in dissolubili
nexu

m) l. c. pag. 291.

n) Dissert. de paronychia. Erfordiae 1704.

nexu cum eo cohæreat. o) Inter autores propter panaritii causam immediatam non exiguus agitur dissensus. Veteres fere omnes causæ primæ fontem in humorum massa scrutari conati sunt. Alii biliosum, vel melancholicum sanguinis statum, alii acrisalinam humorum conditionem, alii partium sulphurearum & biliosarum efferescientiam, alii putrefactionem, alii inflammatorium sanguinis statum pro causa proxima accusant, et sic porro. Quænam indicatio practica inde est haurienda? ut is Sanguis corruptus evacuetur? sed incisio non sufficiet, tali enim in prava humorum conditione solida procul dubio quoque affliguntur, de horum autem ratione nihil professi sunt. ALBINUS remis velisque in harum sententiarum refutatione fixit operas. p) Omnes autem has veterum opiniones plane ad incitas redigere velle, fas non esse, judico. Talem humorum conditionem pravam, occasionalem causam internam præstare posse, cui hoc negare iam mentem veniet? certissime febrium modificationibus hoc morbo subinde occurrentibus rationem quoque habuerunt hi viri prisca egregii, atque humorum conditionem pro causa proxima quandoque æstimarunt. WEDELIUS humorum affluxum auctiorem pro causa proxima

o) Instit. patholog. pag. 26.

p) Dissert. de paronychia, Francofurti ad Viadrum
1694.

xima habet. q) HEISTERUS haerentem flagrantem & inspissatum sanguinem causam primoprimam constituere credit, & ex pulsu ac æstu partis affectæ judicat. r) HILDANUS extravasatum pro causa proxima habuit, & in stadio nostro irritationis ad hoc expellendum jam commendavit incisionem. s) Multi recentiorum hanc opinionem fovent, v. g. GARENGETIUS adeo in panaritii definitione sua hanc sententiam recepit. t) Autor operis cujusdam de tumoribus atque ulceribus tractans, dira illa symptomata ex lymphâ inclusa ortum trahere asseverat. u) Duas idem causas solum occasionales externas & sua opinione semper extravasationem edentes statuit, contusionem scilicet & vulnus punctura factum. Ex his colligit quod effusio causa sit immediata, inflammatio autem aliaque symptomata qua effectus respicienda. Adversus autem omnem experientiam sentit autor, existant enim multæ causæ procatarticiæ aliæ, nullo modo effusionem producentes, v. g. morsus apum, acria externa, *Plateri* observationes hujus loci sunt. Nec minus autor vocat in controversiam experientiam, ratum faciens, quod contusio atque vulnus punctura factum nunquam non edat humoris cujusdam

q) l. c. pag. 8.

r) Institut, chirurg. pag. 1143.

s) l. c.

t) l. c. pag. 283.

u) Traité des tumeurs & des ulcères Vol. 2. pag. 160.

dam effusionem. Alii adhuc hujus causæ defensores plures in medium proferre rationes moliuntur, affirmantes: perpetuo ex parte ægra incisa, præternaturali colore humorem præditum promonare se observasse. Quibus rei consultus GARENGEOTIUS reclamatur, dicens: *promanat aliquando aqua clara parca quantitate, subinde vero plane nihil.* x) Negare non audeo, quod materia pravæ indolis quandoque effluere possit, sed causa metastatica talem materiam præbebit, quæ vero in occasionalium internarum causarum numero complectitur, & nullo modo ad causam proximam referri debet. Chirurgi cura in eo tunc consistit, internam hanc causam indagationi curationique suæ quoque submittere, sola incisio nunquam sufficiet. Ceteris in casibus fortuito accedit extravasatio, si v. g. in contusione vel ex atonia, vel vasorum dilaceratione oritur effusio, pro causa proxima hujus loci non habenda est, vasorum autem atonia causam exhibet proximam, adstringentia vasorum tonum restituentia effusionem hoc in morbo egregie discutient. Inflammatio quandoque efficit effusionem ut egregie monuit Ill. RICHTER. y) Tempestivam incisionem maximas afferre suppetias, & in phlogosi sola urgente hanc parum prodesse argumenti ratione admoliuntur extravasationis defensores. Sed GARENGEOTIUS jam affert contrarium, expressis verbis affirmans: *subinde plane nihil per incisionem promanat, & tamen præstat*

x) l. c. pag. 322.

y) l. c. pag. 7.

præstat auxilium incisio. z) HILDANUS in profunda specie periculofam esse incisionem iudicat; fi igitur in omni specie existeret effusio, cur ibi non commendaverit sectionem? alii e contrario quam maxime hic necessariam laudant operationem. Alium modum quo incisio affert levamen, lectori indicabo. Supra ex anatomica fabricatione lucide patet, quod morbus tenacissimis & tendinosis partibus inhæreat, testatur nunc assidua experientia, tendinosas partes, si nervis in iis pungantur, & aliquo modo fibræ separentur, gravissime dolere incisionesque non nisi levare. V. g. in vulneribus punctura factis, galeam capitis aponeuroticam afficientibus, vel in brachiis, venæsectione aponeurosin bicipitis lædente, nullum aliud auxilium dolores inflammationemque mitigat, quam sectio; & his affectibus dolor non fit gravissimus, nisi inflammatio accedat. Supra in symptomatum explicatione monstravi, quomodo inflammatio dira edere possit symptomata. Ergo in confesso est, quali modo incisio agat; Duplici scilicet modo: primo loco, quod illas sanguini influenti resistantiam afferentes tendinosas partes discindat, has itaque relaxet, ut locum cedere possint impulsu sanguinis; nervi porro ubique sparsi & tensi dimittuntur, ut antea per tensionem quam maxime irritati non amplius sentiant irritamenti affectionem.

Secundo loco hæmorrhagiam creat incisio, quam plurimi autorum provocare suadent, phlogosin minuit, ac tali modo ægrum exonerat, nunc
ad-

ad- vel absit effusio, semper æger levabitur. Ergo tempestive adhibita incisio nunquam est rejicienda, sed commendanda. Tandem huic causæ proximæ fulcimen præstandum magnopere censent autores, quod effusio absorberi non possit. Nonne vèro sæpissime resolvitur panaritium, absque extravasati emissionè? & in tendinum vagina sinagma articulare sive synovia abundat, exhalatur, absorbetur, nonne hoc extravasatum quoque resorberi deberet? in chronica illa specie nulla adest effusio, atque incisio nullo modo ægrum levaret, sed totius articuli amputatio necessaria est; extravasato incisio sufficeret. Ex his nullum est certius indicium, humores soli nobis exhibere causam proximam, sed ad solida quoque respicere necesse esse. Si in solidis & fluidis causam proximam indagare studes, quodlibet stadium ac quamvis speciem, ut postea prolixius monstrare mihi est animus, propriam suam causam proximam habere, videbis. Quævis enim species, quodlibetque stadium nec in symptomatibus nec in medendi ratione, ut infra indicabo, plane conveniunt. Generalem inde constituere causam proximam in inertis collocare, licitum mihi erit.

CAP. IX.

De prognosi.

In stabilienda prognosi quinque ad momenta respicere necesse judicavi, ad speciem videlicet, stadium, phænomena externa, corporis conditionem & causam.

D

(Prog-

(*Prognosis ratione speciei.*) Superficialis palmaris profunda, faciliorem admittit curationem, rarissime gravia observantur symptomata, remediaque locum affectum penetrare valent. Conciliatio hujus speciei cum profunda valdopere non est metuenda. Superficiali dorsali unguis casus & abscessio se comitem plerumque addere solet. Ceterum huic speciei nihil est periculi, & profundiori est levissima. Profunda totius manus, quin brachii inflammationem atque tumorem creare potest. Huic speciei in tendinum vagina suppuratio, brachii abscessus, caries, gangræna & sphacelus, convulsiones, febres, deliria aliaque mala symptomata supervenire possunt. Profundæ palmaris cum superficiali complicatio quandoque occurrit. Acuta semper, chronica, plus minatur periculi.

(*Prognosis ratione stadii.*) Si causa nobis innotescit atque e medio non ægre tolli potest, in promittendo faciles esse possumus. In inflammationis stadio multo magis ægrotans periclitatur quin in profunda specie in capitis discrimine quandoque versetur. Pessima enim acuta symptomata plerumque se sistere solent. In superficiali suppurationis stadium raro periculosum, in profunda autem non mediocre affert periculum; tendinorum & membranarum corruptio, in manus vola puris accumulatio, & caries cum phalangis deperditione omnino verenda sunt. Gangræne & sphaceli stadium non sine vitæ discrimine aggreditur ægrotos, febris putrida, manus & digitorum corruptio, quin brachii infestatio formidandæ sunt.

Progno-

(*Prognosis ratione phaenomenorum exteriorum.*) Quo major apparet tumor, eo facilius sanatur morbus, quo minor autem, eo dolor magis intolerabilis. a) Quo dolor vehementior quo pejora eum persequi possunt symptomata, v. g. febris, convulsiones, deliria &c. Panaritium cui gangræna & sphacelus atque convulsiones superveniunt, vitæ mutationem cum morte inferre valent, minus in panaritio, quo diutius conclusum detinetur, eo seriora subsequuntur symptomata. b) Excremum digitorum articulum occupans panaritium, periculosius est, quam quod secundum vel tertium invadit. c) Quo materia cuti est proximior, eo minor adest dolor, minusque minatur periculi. Quo autem profundius materia egit radices, eo breviores existunt dolores, majusque est metuentium periculum. d)

(*Prognosis ratione corporis constitutionis.*) In corpore plethorico atletico vehemens sæpius esse solet, inflammatio enim oboritur vehementissima cum diris doloribus, & febres. In cachymico magis obscurat bonam prognosin gangræne & sphaceli, febris biliosæ & putridæ metus. Corpus molle, delicatulum, sensibile spasticis symptomatibus pro nutrimento esse solet.

(*Prognosis ratione causæ.*) Quo causa vehementius afficit partem, quo difficilius subigi potest

a) BOERHAVE l. c. p. 239.

b) GRANDORP l. c. cap. 14. pag. 29.

c) Idem l. c.

d) Idem l. c.

potest, eo peior est prognos. In genere a causis externis ortum panaritium, illi a causa interna procreato prognoseos ratione palmam præripit. Interna causa diagnoseos ratione ingenii oculis inperspicuum velum sæpe suspendit; & quod pejus est, si disquisitione accurata instituta innotescit, in curatione aquam ex pumice nos postulare sive postulasse videmus. Pejorem adhuc præstat prognosin, causa interna plures digitos simul infestans & sæpe rediens. In genere norma est practica maximi momenti, ut in panaritio Chirurgus semper indagationi submittat, an causa interna adsit, ut pessimis symptomatibus omnibus auxiliis chirurgicis obstantibus, obviam ire possit. Causa externa sola, raro periculosa creat phænomena, cum interna vero congregata, pessimæ prognosi præbet ansam.

CAP. X.

De panaritii medendi ratione secundum species & stadia.

In genere DIONIS omne panaritium quam citissime in suppurationem convertere, offert regulam, & remedia irritantia laudat e). Sed comprobata experientia suppuratio dirissima subinde efficit mala, ergo ad resolutionem, quantum fieri potest, omnia opera sunt dirigenda. Quælibet species, cum propria sua habeat symptomata, porro, cum una eademque species non omni tempore iisdem nobis appareat phænomenis, videbis, quamlibet

e) l. c.

libet speciem cum suis stadiis, in curatione specialim considerare nos debere. Ideoque cum superficiali palmari inchoabo.

*Curatio superficialis palmaris speciei
per omnia stadia.*

I. Irritationis stadii cura. Tam speciei quam stadiorum phænomenis supra sermo mihi jam fuit, unde hujus loci de causa, indicationibus & remediis verba facere mihi tantum necesse sit.

(*Indicantia.*) Causa proxima in solidis & in nervis quidem hæret, atque irritationem complectitur. Symptoma ingrata est sensatio quam *dolorem* appellamus. Ceterum habitus corporis considerandus est.

(*Indicationes.*) Indicationis causalis ratione, causam proximam, irritamentum nempe, si fieri potest exigamus. Ad indicationem palliativam confugere necesse est, si irritamentum exigere nequit, dolorem, quem semper placare opus est, ne inflammationem & vehementiora symptomata edat. Prophylactica indicatio hoc in stadio, ut ad habitum corporis respectum habeamus, requirit. Corpus robustum & plethoricum paululum debilitare, cacochymicum aliquantulum corrigere, & delicatulum minus sensibile reddere debemus ut secundum stadium avertatur vel minus periculosum reddatur.

(*Indicata externa.*) Si fieri potest causam occasionalem ea ratione, ut postea indicandum mihi erit, auferamus. Ut mitigemus dolorem in-

flammationique præveniamus, remedia anodyna externa antispasmodica in usum vocemus. v. g. empl. theriacale fomentationes ac cataplasmata ex herba cicutæ, foliis hyosciami, florib. chamom. sambuc. femin. papav. contus. aliisque. Cl. THEDENIUS totius manus ad cubitum usque, cum aqua sclopetaria conciliatam fasciarum applicationem laudat. f) Circa digitum affectum & foment. & catapl. fere supra totam manum adhibere possumus, ut nervorum anastomoses etiam obtundantur, præsertim epidermide crassa densaque præsentente. Vena in corpore robusto plethorico modo prophylactico secanda est.

(*Indicata interna.*) Opii aliquot grana, vel syrup. diacod. ad Unc. unam semis vel Massiam pilul. de cynogl. ad grana octo, vel Laudan. liquid. Sydenh. ad guttas XV. ante quietem nocturnam data, dolorem sedabunt, atque contra irritamentum nervos sensus expertes efficient. Delicatulis, quibus sæpius gravior est. Dolor ejusque incrementum magis est verendum, præcipue commendanda sunt. Coccochymicis ut mea fert opinio purgans præscribi posset, partim ob primar. viar. qua ut plurimum laborant, impuritatem atque procul dubio causam accessoriam exhibituram; partim ad inflammationem præcavendam, dum humorum affluxus magis ad intestinorum superficiem se verge-re conatur atque materia corpus occupans morbosa non ad digitum adscendit.

Indi-

f) Neue Bemerk. und Erfahrungen, I. Theil pag. 26.

(*Indicata diætetica.*) In genere scopo prophylactico diæta antiphlogistica commendanda est, aër nempe purus, cibus exilis vegetabilis, & potus copiosus aquosus. Amplior sit hæc diæta robustis, minor vero cacochymicis & delicatulis. Ut excretionibus bene succedant & animi affectibus abstineat æger, videndum est. Motu corporis quoque non peccet homo. Certissime laudata omnia hæc auxilia refrenabunt stadium secundum. Hujus stadii recta curatio præsertissima est; hostem ipso impetu proculcare studeamus. Proh dolor autem rarissime Chirurgus, fere nunquam observabit hoc stadium; ægrotantes quoque ob levem molestiam qua premuntur, amplam talem non admittent curationem. Quod autem de stadii irritationis cura in hac specie dictum est, ad aliarum omnium reliquarum specierum stadium initii extendi potest. Nunc stadium secundum, in quo frequentius Chirurgi auxilium implorare solent languentes, tractabo.

II. Curatio inflammationis stadii. Hujus speciei inflammationis signa supra jam notata in memoriam tibi revocare velis, mihi tantum de ejus cura verba hic sunt facienda.

(*Indicantia.*) Causa in solidis hærens proxima est irritatio nervorum & vasorum oscillatio spastica, in fluidis vero humorum ad digitos delapsus ac motus adauctus per digiti affectas partes. Phænomena externa sunt dolor gravis, tumor, rubor, calor, tensio quandoque accedens & febris urgens. De febre cum huic speciei rarissime, nisi in vehe-

mentissimo gradu occurrere soleat alio loco commodiori sermonem mihi facturus sim. Corporis conditio hoc in stadio, ut in præcedenti, inter indicantia quoque recipi meretur.

(*Indicationes.*) Respectu indicationis causalis, necesse est, ut si fieri potest irritamentum amoveamus, quod autem hoc in stadio rarissime patrari potest. Porro hunc motum humorum & influxum ad auctum infringamus, vasorumque oscillationem compeſcamus. Palliative dolorem, irritationem, tumorem, ruborem, calorem, tensionis sensum & febrem leniamus. Scopo prophylactico, huic stadio diætam quadrantem præscribamus.

(*Indicata externa.*) Præstantissimum vasorum oscillationem, & humorum affluxum & motum suppressens remedium, sanguinis ex vena detractio præbet. Justa autem methodo ut hæc instituat ad varias necessarias res videamus. Et primo ad *locum*: Veteres derivatoriam venæsectionem solum adhibuerunt, recentiorum autem experientia exemplo revulsoriam illæ palmam præipientem laudibus extollunt. Ideoque brachii affecti phlebotomia omnino aliis est præferenda. Porro in venæsectione attentionem figat Chirurgus in quantitatem. Hæc a corporis habitu & a phænomenis externis, dolore scilicet, tumore, rubore, calore & in parte ægra tensione atque ætate pendet. Corpus athleticum, ætas juvenilis, tumor magnus, dolor vehemens & tensio copiosam sanguinis extractionem necessariam reddunt, & vice versa in contrario statu. Ex his rebus ad sanguinis missionem re-

petitio-

petitionis necessitas haurienda est. Partis languentis ipsius phlebotomia in aliis inflammationibus laudibus extollitur. CELEB. SCHMUKER felicissimo cum successu ad digiti apicem, quatuor hirudines apposuit. g) Mihi vero una hirudo loco vehementissimi doloris & tres vel quatuor ad digitorum latera, quibus immediate sub cute vasa sanguinem complectentia hærent, appositæ, egregium præstarent effectum; vasa ipsa tunc evacuantur & diutius stabit hæmorrhagia. In cacochymicis ac mollioribus, & nisi modum excedat inflammatio, topica hæc venæsectio sufficiet. Ad sanguinis impulsu præternaturalem infringendum veteres supra locum affectum applicarunt sic dicta intercipientia, fortasse aliud, remedium mihi in mentem veniens non plane rejiciendum est. In amputatione in Aneurysmatis operatione, ut post operationem sanguinis influxum insistamus, Petiti torcularium apponere solemus. Nonne hoc in stadio, tali modo applicatum, ut sanguinis impulsus minueretur, quoque proficeret? Exaltata brachii positio nec minus hunc impulsu minuit. Hæc auxilia causæ proximæ ratione non exiguas præbent suppetias, ad symptomata vero animum quoque intendere necesse est. Calorem, ruborem, atque tumorem nec non dolorem aliquantulum quidem mitigamus per venæ percussione, sed alia adhuc remedia postulant hæc symptomata. Quælibet partibus sensilibus & tenacibus hærens inflammatio emollientia relaxantia necessaria reddit.

g) Vermischte chir. Schriften 1 Band. pag. 107.

dit. Ergo ob dolorem anodyna, & propter inflammationem & tensionis lenitionem emollientia in usum trahere opus est. AMBROS. PARAEUS ad dolores sedandos folia hyosciami, cicuta & mandragoræ sub cineribus calidis cocta & oleo quodam, imponere jubet. h) Supra jam præscripta anodyna cum emollientibus vel forma catapl. vel foment. applicari possunt. V. g. R̄. Flor. cham., melilot., samb. aa. M̄p. ij. Sem. lini, foenugræ. contus. aa. Unc. j. coque c. lacte s. q. ad catapl. formam. D. S. circa digitum ægrum imponendum, & toties refriguit, renovandum. Vel R̄. Hb. cicut. M̄p. ij. hyosc. M̄p. j. Flor. samb. M̄p. s. Sem. papav. Unc. j. Farin. fabar. Unc. ij. coque c. lacte s̄v. Colat. c. expr. D. S. cum spleniis sæpe applicandum. Adjecto oleo lini & s. q. Lactis ad catapl. formam parari potest. PLENCKIUS digiti in balneo lactis saturnini immersionem suadet. i) Omnibus his remediis aliquot horarum spatio frustra adhibitis, certissime venæ incisio repetenda sit, si supra notatæ res eam admittunt. His omnibus justo adhibitis, nihilominus tamen si dolor tensioque ingravescunt, ad operationem antequam pus sit, confugiamus. Crassam epidermidem si adsit, & subcutaneum ligamentum, ut pars cedere possit, incidamus. Magnam ægro affert placationem hæc operatio, qua ad puris confectio-

nem

h) Lib. 7. de morbis. cap. 19.

i) l. c. pag. 67.

nem usque adhuc destitueretur. Duo hæc operatio complectitur momenta, locum scilicet quo fiat operatio & methodum. Ad locum quod spectat, nunquam ut autores suadent, illam partem quæ primo doluit, vel hoc tempore præcipue dolore laborat, incidere commodum esse credo. Necessè enim est ut resistantiam tensionemque extinguamus. Longitudinalem sectionem inde temporale solum asserre levamen, sæpe observatur, adeo ut extendi subinde debeat incisio. Fibræ autem hujus ligamenti transversaliter findantur, & hac ratione ab apicis phalangæ uno latere ad alterum baseos phalangis ascendentem sectionem commendarem. Nullo modo organi tactus extinctio verenda est ex hac dissectione, nervuli enim a digiti latere ad ejus apicem ascendunt. Ut inflammationem solvamus, sanguinem hoc loco hærentem evacuemus. Nullo modo dissectionem insequens hæmorrhagia suppressenda, sed intermissione apparente, per digiti in aquam calidam submersionem & frictionem lenem, potius provocanda est. Ceteram curam in suppurationis stadio indicabo. Remedia autem emollientia atque anodyna nondum rejicienda sunt. Quandoque ob doloris metum sectionem repudiant ægrotantes, Cl. THEDENII auxilium, quo in profunda specie mentionem faciam, in usum vocare possumus. Sin autem obstinate repugnant ægroti inflammationis maturationem, præsertim si puris conficien-

tis

tis signa jam adessent, provocemus. Ideoque emollientia cum anodynis in uno tenore calide admota puris confectionem promovebunt. VESTRI hyosciamum & ficum discissum cum theriaca huic scopo laudat. k) Tunc stadium apparet, quod illum suppurationis appellaverim, de quo mox tracturus sim.

(*Indicata interna.*) Quæ ad causam proximam spectant remedia, in leniter antiphlogisticorum classe versantur, scilicet media v. g. Nitr. dp., Sal ammon. Tartar. Tataris., cum mellitis, cui syrup. de mecon. commode adjicere possumus. Certissime in aliorum conciliatione hæc motum humorum infringent. Ceterum ante nocturnam quietem opiata supra jam notata methodo egregio cum successu propinabuntur. Infringunt irritationem, nervorum & cordis perturbationem egregie obruunt, doloresque, inflammationem aliaque symptomata producentes, optimo modo sedant. Diæta ut in priori stadio sit antiphlogistica. *Quando morbus in suo vigore fuerit, tunc tenuissimo victu uti necesse est.* l) Ceterum ad sanguinem derivandum, & ad suppressum ventrem præcavendum, ejus lenis purgatio non sine ullo ægri levamine institui potest, ita ut bis de die moveatur. Ideoque potui ordinario tamarindorum vel prunorum pulpam, vel salinum quoddam remedium adjicere, vel decoctum

k) l. c. pag. 21.

l) HIPPOCRATES Aphor. Sect. I. aphor. 8.

coctum prunorum exsiccatorem pro potu ordinario præscribamus.

III. Stadii suppurationis cura. Pus confectum ex loco suo memoratis signis cognoscitur. Ad curam autem quod attinet, sequentibus inhæreamus animum.

(*Indicantia.*) Causam proximam ratione fluidorum in pure sub cute hærente invenies, & ratione solidorum, ut illud cute clausa amplectatur. Sponte disrupta vel per incisionem discissa cute in solidis & fluidis inflammatio perdurare consuevit & cavum cum vulnere adest. Symptomata supra locum jam occuparunt.

(*Indicationes.*) Causali indicationi ut satisfaciamus, pus confectum evacuetur, inflammatio superstes solvatur, abscessus cavum iterum repleatur atque vulnus cicatrifetur. Palliative nihil hoc in stadio faciendum occurrit, symptomata enim omnia, evacuato pure ad incitas rediguntur. Prophylactice necesse est, ut puris profluvium sustineamus liberum, ne harum partium nobilium fiat consumptio novaque generentur mala.

(*Indicata externa.*) Maturatione aliqua facta, statim fiat incisio, ne partes pure solvantur. Loco purulentæ collectionis eminentiori derepente lanceola in abscessus cavum, donec pus ad ejus latus profiliat, trudatur. Quandoque fit, quod lanceolæ usum plane repudient ægrotantes hoc in stadio; quo in casu emollientium usus ad spontaneam rupturam usque protrahatur. Frequenter
autem

autem densa crassaque epidermide digiti palma circumdata est : tunc ob nobiliarum partium resolutionem non admittat Chirurgus spontaneam disruptionem. Consumitur quidem epidermis, per longum vero temporis intervallum puri offert impedimentum quod vastari nequeat. Superstitem inflammationem emollientium anodynorumque usus protractus, atque digestivorum applicatio solvit. Purulentiam enim & sanguinis stagnantis in pus conversionem promovent. Purulentiae liberum effluvium, levis diligatio, & unæ vel plurium chordarum ex intestinis paratarum, applicatio adjuvat. Hæc cavi abscessus præmaturam cavere extennationem inserviunt, ejus superficiem, præsertim cum digestivis illinitæ, emolliunt. Inflammatione plane resoluta & in pus converta, cicatrix coeat necesse est; chordarum abrogatio, vulneris per futuram siccam alligatio, atque ut citius res peragatur, digiti & antibrachii fasciatio, prorsus curam absolvent. Gangrenæ stadium, nisi in prava corporis indole, rarissime huic speciei, magis autem profundæ supervenire consuevit, & commodius alio loco de hoc mihi erit dicendum.

Curatio profundæ palmaris speciei per omnia stadia.

ALBINUS m) alique in stadio irritationis antequam oboriatur tumor & inflammatio, incisionem difficilem reddentes, laudant operationem. Egregium

m) l. c. pag. 20.

gium præstaret effectum, rarissime Chirurgi auxilium autem hoc in stadio implorant ægrotantes, sedum operationem admittent, & tandem difficile est cognitu, an dolor tantum panniculum adiposum vel profundius fitas partes occupet?

I. Stadii inflammationis cura. (Indicantia.)
 (Causam proximam hæc species cum priore in hoc stadio præter vehementiam in promiscuo habet, symptomata autem supra in secundo inflammationis gradu indicata, attentionem nostram omnino salliciant. Occurrunt enim phænomena tam adstantium quam chirurgi animum non in exigua parte subinde reformidantia, v. g. dolores atrocissimi, manus & brachii inflatio, febres, convulsiones, syncope &c.)

(Indicationes.) Indicatio causalis ad causam proximam, inflammationis naturam scilicet, spectat. Omnem moveat lapidem Chirurgus, ut inflammationis resolutionem curet; ex decursu enim, qualem destructionem pariat suppuratio, palam est. Palliativa indicatio hac in specie maximi est momenti; quantum in Chirurgo est in symptomatum mitigatione animum occupatum habeat. Prophylactica indicatio hoc in stadio rigorosam desiderat diætam.

(Indicata externa.) Hoc stadio quam maxime necessaria sanguinis extractio supra indicato modo ordinetur; quantitatis ratione autem, ægri viribus, ætati, & symptomatum vehementiæ competat. Hirudines notata methodo apponantur.

Torcu

Torcularii applicatio & erecta brachii positio magnopere hic commendanda sunt. Emollientium anodynorumque remediorum per totius manus atque antibrachii ambitum applicationis extensio hoc in casu est necessaria. Lecto porro brachio elevato æger incumbat; sin autem ambulare cupiat, brachium in mitella ponatur, ne propter situm brachii declivem sanguinis impulsus augeatur. Simul animum intendamus, ut profundam in superficialelem mutemus, & huic scopo in usum trahamus sic dicta revellentia. V. g. Linimenti volatilis inunctionem & applicationem; hoc autem frustra adhibito vesicatorium ei palmam præripiet, dum majorem dolorem efficiet. *Duobus doloribus simul infestantibus, non tamen unum locum, qui vehementior est, alterum obscurat.* n) Venæsectiones autem emollientiaque semper horum usum præcedant. Ceterum revellentia solo digito affecto conferunt, emollientia atque anodyna aliis partibus continuo adhibeantur. Omnibus his auxiliis intra viginti horarum spatium incassum adhibitis; ad operationem qua certissimum auxilium sine mora nos confugere fas est. Periculum enim in mora, nullum enim aliud præsidium suppurationem hoc stadio periculosissimam præcurrere valet. Nunquam ideo ad puris confectionem incisio exponenda est. Incisione sufficiente facta partium relaxatio, sanguinis immediate ex vasis affectis profusio inde secuta, & levis hanc insequens suppuratio ullo sine incommodo solvent superstitem inflammam-

n) HIPPOCRATES aphor. Sect. 2. aphor. 46.

Inflammationem. Ergo incisio summopere est lau-
 danda, remedia enim locum affectum non contin-
 gunt, & ex neglecta operatione subinde in gan-
 grænam & sphacelum degenerat hæc species, unde
 caries, ac reliqua teterrima mala, quæ vix abs-
 que apicis digiti ablatione ad sanationem deduci
 possunt. Ad operationem ipsam autem quod attin-
 git, duo momenta considerationem nostram con-
 citant; ad locum nimirum & methodum ut respi-
 ciamus. Incisio nunc in parte graviter dolente,
 vel ubique doloris sensu æquali, qua dolor primo
 premerit ægrotum, fiat. Semper autem chirur-
 giæ peritus caveat ne lædat articulationem; liga-
 menta enim vaginalia & annuli ligamentosi tendi-
 nibus pro fulcimento inseriuntur, si discinderen-
 tur, tendo e loco suo desiliret, atque flexio inde
 resolaretur: porro periostium supra articulos se ex-
 pandens incidere, pus in articuli cavum stillare
 atque corruptionem extremitatum phalangum edere
 possit. Multo igitur certius scalpelli intrusio con-
 venit interstitiis, membrana quippe ligamentosa non
 magnum præbet præsidium tendinibus. Ratione
 loci autorum non exiguum versatur dissensionis im-
 perium. SAGAR nulli parti parcere asseverat. o)
 Cel. de HAEN nec tendines, nec arterias tempe-
 rare necesse credit, sed lateris & articuli capsu-
 læ incisionem dissuadere conatur. p) Mihi vero
 nullo modo latus repercutit operationem, arteria
 enim dissecta indeque creata hæmorrhagia non me-
 iorari solamine ægrum in lætitiâ conjiciet. Ni-
 si

o) l. c.

p) l. c. pag. 218.

si sponte clauderetur arteria, compressio ad sanguinis profusionem debellandam, jam sufficet. Nervorum arterias concomitantium punctio dita mala edere potest, quæ Chirurgus per nervi transversalem dissectionem nec non anodynorum usum protractum prævertit. Prope articulum necessariam operationem ad latus insitære quoque suadet PLATTNER, q) In hoc stadio topica venæsectio partisque relaxatio ægrum compressum modo liberat; lateralis sectio his conditionibus lucide respondet. HEISTERUS alterius lateris incisionem adeo laudat, nisi ægri post unius lateris incisionem dolores nondum mitigatos esse sentiant. r) Methodus qua nunc incisio fiat, in eo consistit, ut ægrotantis manum figamus, quæ igitur tabulæ seu alio duro corpore imponatur, ita tamen ut locus incisionis Chirurgò apte sit positus, tunc scalpellum ad os usque penetret, tali modo autem, ut vulnus in summo & profundo ejusdem sit magnitudinis. Exigua incisio semper abhorrenda est, ideoque ad digiti longitudinem locum perforet lanceola, ne tendo, autorum assertione, transversaliter secetur, vagina autem findatur, quæ in transversali sectione clausa maneret. In necessaria ad latus sectione, transversalis longitudinali præferenda est. Incisio satis sit magna, ne ex scalpelli punctione creentur ingrata mala,

&

q) l. c. pag. 61.

r) l. c. pag. 1148.

& ægro molesta incisionis repetitione, prævertatur. Operatio hæc, cutis, tendinosorum partium epidermidisque resistentiæ, ac tensioni sensui addit colophonem. Quod quidem in nos est, doloris metum & sensum inter operationem mitigemus, quos per fasciationem compescere posse, audacter asseverat Cl. THEDENIUS. s) Antibrachium cum manu scilicet atque digitis, digito affecto illa in parte qua incisio fiat nudo remanente, fasciis amicire suadet, ac tali modo memorabili dolore experte incisionem f. fecisse, comprobatur. Perpetrata operatione sanguinis effluuium haud supprimatur, sed eodem modo, ut supra monui, sustentetur. Ut in epta persequamur, emollientium anodynorumque protrahamus usum, & maturatio atque suppuratio tunc bene cedent.

(*Indicata interna.*) Quis est, qui rigorosum antiphlogisticorum usum hoc in studio summe necessarium non laudabit? generaliter quidem hæc methodus egregie conducit; ad febris vero modificationem atque causam internam respicere, Chirurgo in re medica versato necesse esse, vix causa subest quare dicam. Dolor creat febrem, omnesque se- & excretiones turbat, bilis effunditur, transpiratio cessat, unde febris hoc in stadio vel bilioso-inflammatoria, vel mere inflammatoria urgere potest. Robu-

E 2

stum

s) Neue Bemerk. und Erfahr. 1. Theil pag. 26.

stum athleticum corpus, meram, magis caco-
 chymicum autem & cholericum bilioso-inflam-
 matoriam modificationem exhibebit. Extra agri
 mei fines ararem, si totum harum febrium de-
 cursum cum cura describere u, sed necessaria
 tantum afferre mihi est consilium. Febris igitur
 laere inflammatoria usum nitri audacem cum
 mellitis & saponaceis vegetabilibus requirit. Ve-
 speris autem, praemissa sufficiente venesectione
 opiata optimo cum successu supra jam notata
 methodo propinentur. Ratione febris biliolo-
 inflammatoriae primo supra praescriptam metho-
 dicam venesectionem disponat, tunc nata indi-
 catione resolventia & evacuantia antiphlogisti-
 ca adhibeat Chirurgus. Si ergo nausea, oris
 amarities, capitis dolor, appetitus laesio, praecordiorum plenitudo, lingua admodum impura
 adsunt, emeticum praescribendum est. E contra-
 rio si ventris dolores, borborygmi urgent, dor-
 sum atque crura dolent, urina jumentosa con-
 spicitur, purgans antiphlogisticum propinetur.
 Omnia haec notata signa si non inveniuntur, lin-
 gua sordida sicca, urina crocea apparent, sabur-
 ram per salia media solvere necesse est, donec
 vel sursum vel deorsum turgeat, & eliminari
 possit. Cautionem autem impendeat Chirurgus
 in opiatorum praescriptione; in sordium enim
 praesentia & statu plethorico nullo modo in
 usum recipi possunt. Ergo venesectio, sordium-
 que ejectio semper opiatorum usum praecedat.

Ceterum

Ceterum axioma est practicum, ut in opiato-
rum usu, propter ventris suppressionem quam
pariunt, clysmata ingerantur. Convulsionum
atque spasinorum agmen hoc in stadio a tribus
causis nutriri videtur, a repletionem scilicet, ni-
mia sensibilitate atque irritatione. Quando igitur
plethoræ symptomata atque inflammationis
vehementiæ cruciare ægrum observantur, venæ
incisio optimum exhibebit effectum. Quando
sensibilitas urget opiata egregie conveniunt.
Convulsiones autem ex irritatione nullo alio mo-
do curantur, nisi tolli vel corrigi possit irrita-
mentum. Ideoque v. g. sordes biliosæ, vel in-
jurie externæ &c. ad incitas redigantur. Bene
nunc notandum, quod plures harum causarum
simul adesse possint, quo igitur medendi ratio-
nes conciliandæ sint. Syncope aliquando su-
perveniens, symptoma est spasticum & ut con-
vulsiones pallietur. Ad hæc omnia respectum
habeat artis medicæ consultus Chirurgus, nisi
ægrorum suum de salute periclitari videat.

(*Indicata diætetica.*) Aëre puro refrige-
ratorio versetur languens, cibus ex penatio exi-
lium vegetabilium desumatur, potus sit aquosus,
copiosus, refrigerans atque acidiusculus. Ven-
ter continuo mollis tenendus, & nisi sponte de-
scendat per clysmata provocandus est. Sum-
manam observet quietem æger, & nullo modo
animi affectibus molestetur.

II. Stadii suppurationis cura. Hujus stadii præsentia ex puris confectionis signis generalibus & parvo subinde tumore facilis est cognitu.

(*Indicantia.*) Prorsus cum illa prioris speciei convenit causa immediata. Neglecta ex hujus stadii curatione varia aliquando occurrunt teterima accidentia, caries scilicet, in vagina tendinum manu & brachio suppuratio & abscessus, tendinum erosio ac corruptio, atque carnis exsuperantia subinde, omnia præcipue merentia attentionem nostram. Ad eorum diagnosis & curam quod spectat, alio loco fusius explicabo.

(*Indicationes.*) Ut causam proximam tollamus, pus profunde sub cute hærens per operationem exitum dare, atque tunc reliquam inflammationem resolvere, necesse est. Prophylactico leopo non impeditum saniei effluvium adjuvemus.

(*Indicata externa.*) Ut in priori specie notato modo adhibeantur remedia externa. Incisionem scilicet exerceat Chirurgus, supra descripta methodo & loco in stadio inflammationis, emollientia reliquaque in stadio suppurationis præcedentis speciei laudata remedia adhibeat. Dicta hæc omnia a levi gradu intelligenda, dum tractaverit stadium inflammationis vulnerarius, ibique non secaverit partem, nunc autem tempestive munere suo fungitur.

Ex curatione neglecta mala illa accidentia originem ut plurimum petere solent. Pars agra si suppuratione affecta vel sponte disrumpitur, vel minus ferotinus protraculam exerimus incisionem. Omnia hæc mala proprios morbos, ideoque proprias suas curationes postulantes, constituunt; & ex pure retento diutius, orta sunt mala. Facta apertura sanies conspectum nostrum primo attingit, ideoque de mala suppuratione primo mihi est differendum.

In tendinum vagina, manu & brachio purulentia atque abscessus.

Si ergo ex neglecta apertione plus justo colligitur pus, ob tendinum vaginæ firmam structuram, in locum minus resiliens, vaginam tendinum nempe, vergit, atque per hanc ad manus volam quin & antibrachium ascendit, ibique phlogosin, puris majorem collectionem & abscessus parit.

(Signa.) Ex negligentia igitur in parte agra puris collectione facta, vel operatio instituitur, vel sponte comminuuntur integumenta externa, saniesque promanet, majori autem quantitate quam in loco aegro versari posset, nullum ex apertione aegro infertur solatium, manus tumor scilicet non subsidet, dolorum agmen non minuitur, tandemque ex vaginæ vel manus pressione pus profluit; saniei collectionem a tendinum vagina amplecti explorata veritate asserere possumus.

Ceterum, alia puris confecti signa, in Vulnerrarii considerationem trahantur, præter fluctuationem, cujus perceptio in tendinum vagina & sub palmari aponeurosi in tenebris versatur. Brachii tumorum abscessuumque diagnosis nullo modo obscuratur, purulentia sub cute subinde conspici, & fluctuatio percipi potest.

(*Indicantia.*) Causam proximam in solidis porrigant, dolor & tumor, in fluidis inflammatio & puris collectio, quae ex suis signis cognoscatur. Symptomata aliquando ex neglecta cura accedentia in copioso puris profluxu indeque oboriente enervatione, subinde partium adjacentium corruptione & saniei in humorum massa resorptione continentur.

(*Indicationes.*) Ad causalem indicationem quod attinet, purulentiae evacuatio per operationem est necessaria, hac facta, reliquam phlogosin resolvyere & in pus convertere operas infigamus. Prophylactice partium corruptionem, puris profluvium nimium & resorptionem avertamus. Ergo & puris effluvium sine fiat impedimento curemus, atque per remedia convenientia saniei copiam atque corruptionem præveniamus.

(*Indicata externa.*) Operatio ad funditus causam solvendam immediatam unicum & præstantissimum exhibet axilium. Loco quo purulentiae a cute clausæ percipiuntur signa, fiat incisio. Si ergo spontanea ruptura vel operatione
facta

facta in parte languente, nulla ægrum permulcent consolatione, saniesque promanat ex vagina, vel non, aliaque generalia signa. Chirurgus locum quo pus hæreat, manifestabunt. Si vaginam aliasque phalangeas obsidet pus, specillum per primam aperturam in vaginam ad illam, qua pus versatur, phalangem intrudatur, cuti externæ apprimatur, & super id scalpello incidatur vagina & cutis. Exteriora tunc petit sanies, & vulnus, ut postea dicam, curetur. Quantum potest semper juncturis parcendum, ligamenta firmiter in his hærentia, vaginæ tendinum non mediocre fulcimen præbentia, indeque puri effluenti impedimentum afferentia, nisi per saniei malignitatem jam destructa, nunquam descindere fas est; non illis autoribus, totam vaginam scalpello findere suadentibus, aures præbendæ sunt, interstitiorum dissectio enim, jam sufficit. Pus libere effluere valet atque vulnus in usu mox commendaturorum auxiliorum coarctari nequit. In vola manus sub aponeurosi palmari simul sæviente sanie, per incisionem phalangerum introducatur specillum, supra primum articulum cuti apprimatur & super id incidatur, tunc sulcatum specillum in hanc intrudatur aperturam, & super id plaga dilatetur, saniei que detur exitus commodus. Magna purulentæ copia hic sæpius complectitur, cujus evacuationem uno tempore suscipere dissuaditur, ne convulsiones

& lipothymia subsequantur. t) His factis & nullum ægro solatium præbentibus, aliis in locis puris collectionem suspectam habeamus, vel sub ligamento annulari, vel sub flexoribus supra pronatorem quadratum. Incisionis palmæ finis ideo ad arcum volarem usque super specillum sulcatum propagentur, specillum tunc sub ligamento trajiciatur, atque supra hoc cuti apprimatur quo fiat incisio. His peractis statim funiculum linteum cum digestivo illitum per viam, a specillo demonstratam trajicere necesse est. Hac ratione molestia experte pus evocari & effluere, atque ulcus purgari potest, integro servato subinde ligamento annulari. Quandoque fit, quod omnibus his perpetratis symptomata indefinenter favere pergant; hoc calu inter flexores & pronatorem quadratum pus, quod ex suis signis apparet, continetur; Plaga supra ligamentum jam facta cum scalpello extendatur, flexorum tendines in carpi flexione a se invicem divaricentur, ut ad pronatorem quadratum perveniamus, tunc lanceola in abscessus cavum impellatur ut pus eliminetur. Si pus ibi locum non occupavit, vel evacuatur experte ægri levamine, variæ exstant autorum rationes. PLATTNER ipsum musculum affectum, supra ligamentum ubi in tendinem degenerat, præcidere, hocque artificium ligamen-

t) SCHNEIDERS chir. Geschichte, I Theil. pag. 31.

gamenti annularis sectioni, qua mox verba ad-
 jiciam, praeferre videtur u). Mihi vero in ten-
 dine nondum exeso & corrupto hanc operatio-
 nem exercere, fas non est. Rigiditatem ex li-
 gamenti dissectione sequentem, avertere valemus,
 musculum autem restituere velle falsa spe nos
 produciamus. Revera, si semper ex ligamenti
 annularis sectione oboriretur rigiditas manus,
 digiti rigiditas principatum teneretur, teste au-
 tem experientia nunquam non fieri consuevit.
 Alii annularis ligamenti fissionem laudant. Hoc
 ligamentum saepe dolores diros, inflammationem-
 que nutrire posse asseverat GARENGEOT, x) pro-
 cul dubio enim, ligamentum a phlogosi & pu-
 rulenta materia infestari potest. Plerique auto-
 res fere asserunt, modo non semper manus ri-
 giditatem remanere, ideoque huic, quantum pos-
 se, parcendum esse. Contrarium autem, non
 semper oriri rigiditatem probat TOMLINSON. y)
 Ex his ergo colligere licet, si inflammatio ad-
 sit aliaque remedia nihil proficiant, sectionem
 fieri posse & debere, ut amputationis necessita-
 tem vel ægri ex convulsionibus interfectionem
 caveamus. Ne autem rigiditate, curaperacta,
 molestetur ægrotans, incisio in carpi flexione fiat,
 & ad plenariam sanationem manus digitique in
 flexio-

u) l. c.

x) l. c. pag. 313.

y) l. c. pag. 78.

flexione perseverent, ne tendines profiliant. z) Quando arcus superficialis aliaque vasa arteriosa discinduntur, hæmorrhagia, nisi sponte cesset, per compressionis vel ligaturæ adjuvamenta cohibeatur, siptica enim afferunt noxam. a) Quandoque fit, quod hæc linguenti nullum præbeant levamen, dolores non leniantur, remedia emollientia & anodyna nihil valeant, abscessus autem non inveniantur. Varii tunc tendinis extirpationem laudant. b) GARENGETIUS tendinam ubi parti musculosæ inhæret, discindere suadet. c) Ut mea fert opinio remedia externa atque interna nata indicatione adhibita manusque & digitorum flexio, hanc operationem, fere crudelem non necessariam efficient, & in casu desperato tantum ad eam confugerem: tendine enim dilisso vel radicitus exterminato digiti flexio cessat; tandem non exiguas complectitur difficultates hæc operatio, si v. g. profundi musculi tendendo præcidere opus esset. Ut phlogosis nunc solvatur abscessusque purgentur, emollientium leniumque digitorum usus commoda affert auxilia. In genere norma est practica, qualibet incisione peracta, his uti, priusquam ad novam sectionem moras rumpamus. Emollientia anodynaque subinde sufficere non solent, tunc mea
senten-

z) GARENGET I. c. pag. 319.

a) Idem l. c.

b) LA FAYE l. c. p. 722.

c) l. c. pag. 313.

sententia, egregie lixivium commune saturatum cum his conciliatum, vel in hoc manus immersio qua resolvens proficiet. Sanguinem enim circa abscessum stagnantem omnem in pus convertere non congruit, & fieri non potest. Digestiva forma injectionis, & spongia marina his imbuta, adhibere competit, forma unguenti cum turundis quoque apponi possunt. Ceterum laxa sit deligatio, noceat enim linamenta si nimis impremunt. Laude GARENGETHUM fascia octodecim capitibus fit deligatio. d) Incisionibus parvis chordas ex intestinis paratas ponamus. Varii auctores ab vulnere labiis aliquid auferre in morem habent, ne nimis intumescant atque deligationi obstitant. e) Chordæ autem his incommodis providebunt, emolliunt, purulentiam promovent, atque ut tumentes turundæ agunt. Funiculus, si incisio supra ligamento annulari necessaria fuit, quotidie digestivo illitus protrahatur. Ligamentum discillum, ut mea fuit opinio, resoluta inflammatione, ad sanationem, quin ad reunionem fortasse ferre valeamus, per duo splecia unum ad pollicis dorsum & alterum lateri opposito applicata, & per fasciam unieuentem, ab Ill. RICHTERO descriptam, f) adeo ut vulneris labia, quantum potest, se contrectent.

Ten-

d) l. c. pag. 320.

e) LA FAYE l. c. pag. 721.

ALIX observ. chirurg. Fascie. 4. pag. 100.

f) l. c. p. 109.

Tendine nullo modo affecto, inter curam digitus situm habeat extensum, ut usus conservetur, inflexo enim digito cicatricis figuratio post curam, digiti, sine ejus fisione, non admittit extensionem. g) Tendinem discissum flexionis extinctio insequatur, ideoque inter sanationem digiti situm semi-inflexum curet Chirurgus, ut post illam in eo perseveret digitus. Brachium in mitella, manu aliquantisper pendente, ponatur, ne cubitus supine pendeat, & affluxus perduret, pus autem libere exitum experiatur. Ut proximarum partium corruptioni occurramus, pus sine ullo impedimento promanet, laxè igitur deligetur pars, satis repetatur obligatio, sufficienti gaudeat amplitudine incisio nimiaque purulentia cohibeatur. Puris copiosum profluvium præveniri potest per usum digestivorum tempore opportuno sepositorum, & siccam, cum spongia marina, deligationem. Absorptioni obviam ire potest Chirurgus, si spongiam marinam atque auxilia puris effluviū servantia, in usum trahet. Ut brevibus verbis adjiciam, omni nunc soluta inflammatione sicca sit obligatio, pure autem mitius fluere incipiente, setaceum chordæque ex usu projiciantur, atque per fasciam expulsivam cum Thedeniana fasciatione conjunctam omnia ad fines optimos perducī possunt. Brachii axillarumque abscessus eodem modo curentur.

(Indicata

(*Indicata interna.*) Cavi abscessus novam repletionem, chinæ usus promovet; enervationem ex puris copiosa profusione cortic. poruv. ingestio cavet.

(*Indicata diætetica.*) Aërem purum continuo spiret æger, Ne autem enervatione conqueratur, ex penu nutrientium concoctu facilius ingerat. Omnibus animæ affectibus abstineat. Ceterum se- & excretionem bene cedant, ne eorum retentione vel nova inflammatio vel alia symptomata originem petant, & pus resorptum justo eliminetur.

Tendinum erosio atque corruptio aliquando superveniens, optimo modo per exisionis opera curatur. Spontaneam enim separationem nunquam expectare licet, ob gradum facientem corrosionem ad tendinis longitudinem & purulentæ accumulationem. Aufertur igitur cum forcice quod in tendine oculis exesum appareat, in sana sua parte tendo igitur præcedendus, nisi a digito r. solutus fuerit, subsecandus & extrahendus est. Nisi vulnus sine erosionis attingat, manus flectenda & cum forcipe tendo protrahendus, vel ulcus scalpello extendi debeat.

Pterygium.

Occurrit aliquando, quod veterum nomine *ὑπερφυσιον* sive *hypersarcosis*, carnis exsuperantia

ex incisionibus procreetur, has obturet atque purulentiae effluxum cohibeat. Quod vitium extinguere varia laudantur auxilia. Alii scilicet autores caustica potentialia, alii levem compressionem h) in usum vocare suadent. GLANDORPIUS ex escharoticorum usu magis magisque carnem increfcere asseverat, atque dolores vehementes inde oriri. Cel. DE HAEN digiti, post incisionem in aquam tepidam, immersionem, qua prophylacticum auxilium laudibus extollit, i) quod mea sententia, si laudare auserim, chordarum notatarum usus quoque praebere posset. Hoc pterygio orto ego cum PLATTNERO k) forfice omnia exciderem. Si autem excisioni obstinaret aegrotus, escharoticis utendum esset, v. g. alum. ust. lap. infern. &c.

Caries.

Caries duplicis generis, *sicca* videlicet & *humida* a Chirurgis observata in panaritio quandoque locum occupare potest. Plurimum autem ob puris interclusionem, indeque factam erosionem, humidam observare solemus, sed cariem siccam ossa haec quoque afficere posse, quis est qui refutabit?

(*Signa.*) *Siccam* adesse, noscitur ex abscessu nullo modo ad sanationem perducendo, ex
osse

h) Tomlinson l. c. pag. 72.

i) l. c. pag. 219.

k) l. c. pag. 63.

esse in disquisitione perioestio suo destituto; post
ejus conspectui objectionem, os siccum, & laeve
& flavum, ceterum nullum ichorem effluentem ob-
servamus. *Humida* alia, ut eam cognoscamus no-
bis exhibet phænomena. Oſſis exesa, peraspera
superficies, ichor foetidus, niger, lintea nigro or-
mans colore, ex ulcere promanans, nullum, ha-
us cariei præsentia, dubium restringit.

(*Indicantia.*) Purulentia præter magnam diu-
turnitatem clausa, a perioestio suo oſſis superficiem
denudans, externam exhibet causam occasionalem.
Causa interna non raro adesse solet, v. g. metasta-
ſis quæ cariei siccae plerumque pro origine est.
Oſſis mortificatio atque arrosio causam constituit
proximam. Pro symptomate ichorem, perpetuæ
inflammationi nutrimento inservientem, habere pos-
sumus.

(*Indicationes.*) Indicationis causalis ratione,
in occasionalem internam inquiramus, eique con-
venientibus remediis obveniamus. Ad causam pro-
ximam autem quod attingit, partem oſſis arrosam
vel emortuam a sano segregare conemur. Pallia-
tive ichorem corrigere, ejusque non impeditum
effluvium promovere, atque inflammationem ulce-
ris solvere necesse est.

(*Indicata externa*) In extrema, vel carie hu-
mida vel sicca, affecta phalange, exfoliationem vel
excitare, vel spontaneam expectare, fas non est;
teste enim experientia os, spongiosa structura præ-
ditum, mox plane a carie offenditur, quin & pro-
ximam phalangam carie sæpe incendere observa-

tum fit; quod ex perioftii ad alium articulum tran-
 fitum haud ægre explicari poteft. Veterum quod
 fciam, ALBUCASIS primo offis extinctionem vel ex-
 ftirpationem laudavit. l) Recentiorum BISSET,
 hanc operationem inveniffe fe jactans, eam com-
 mendavit. m) Ad unguis latus incifionem paral-
 lelam fupra arteriam, ne digiti apex lædatur, in-
 ftituendi laudat. Ut varia huic methodo objiciam,
 licitum mihi erit. Ad pus evacuandum loco ne-
 cefario in digiti phalange extrema facta, vel spon-
 tanea in digiti palma difruptio orta eft, cur igitur
 novam fectionem faciamus? ut nervi vafaque non
 lædantur & apici parceatur; nonne apex magis
 offendi periclitetur, fi nervorum trunci a latere ad
 apicem ramos dimittentes, difsecentur? nonne por-
 ro, vafa nervique aliquando a fitu naturali digre-
 di, aberrare, atque tali modo fauciari poffint? non-
 ne offis exftirpatio ejusque a ligamentis & tendi-
 ne feparatio magnis objecta effe debeat difficulta-
 tibus? Tandem ægrotantes vix admittent novam
 fectionem. Ex his colligere licebit, quod offis ex-
 ftirpatio per primam aperturam dilatatam commo-
 dius fieri poffit. Dolendum, quod hæc operatio
 aliis rigidiori ftructura ornatis officulis locum ha-
 bere non poffit; in his enim caries totam offis fub-
 ftantiam non penetrat, & remediorum anticario-
 forum ufu offis confervationem expectare poffumus.
 Ufum autem quem exhibet hæc methodus, in eo
 confiftit, ut unguis & digiti apex ferventur, atque
 cura

l) Method. medendi Lib. cap. 80.

m) Medical effays and obfervat. pag. 310.

cura brevius peragatur. Apud cariem in aliis phalangis occurrentem indicationes supra stabilitas nostras ponamus. Ideoque os, ut in conspectum veniat, vulnus dilatetur, os denudatum cum spongia marina Liq. a. m. H. vel Ess. myrrh. imbuta obtegamus, ut morbosum exfolietur. Cavendum autem, ne in horum usu excedamus modum, atque os sanum offendamus. Inde uno die spongiam his remediis humectatam apponamus, expectemus tunc per aliquod dierum spatium num exfolietur, si non sit, hæc repetenda sunt. Aliquando Chirurghi opera actum agunt, osque plane consumi videtur, tunc causam internam habeat suspectam. Topice in hoc casu digiti amputatio in usum trahenda est, ne ex una phalange corrupta proxima quoque infestetur. Ichorem spongiæ marinæ cum antisepticeis potionatæ applicatio egregie corrigit. Huic scopo ideo conveniunt, decoct. cort. peruv., scord., flor. cham. &c. quibus bis de die deligatio & sæpe repetita humectatio, vel digiti in hæc immersio fieri potest. Spongia ichorem absorbet, ejusque reservationi optimum infert obstaculum. Inflammationi per emollientia anodynaque obvenire possumus. Subinde autem propter longam inflammationis permansionem stagnat sanguis, magisque irresolventia ad discussionem requirit. Fortasse supra istam laudatum lixivium egregia afferet opera. Vulneris ipsius labia cum digestivis, donec omni inflammatione sint destituta, deligare congruit. Exfoliatione facta, ichoris malignitate cessata, inflammatione resoluta, vulnere pure sano nitente, hoc ipsam ad sanationem, in priori specie indicato modo, perducatur.

(*Inditata interna.*) Causa occasionali interna a Chirurgo disquisita, per remedia vel methodica vel specifica eam aggrediatur. In causam internam præcipue suspicionem conferre licet Chirurgo, in carie externis auxiliis obstinate resistente, perpetuo in os ipsum se expandente, vicinaque ossa corripiente.

III. *Stadii gangræne & sphaceli curatio.* Ad hujus stadii diagnosin quod attingit alio loco jam locutus sum, ideo hujus loci, de ejus curatione mihi tractandum erit. Ab observatoribus gangræna in *siccam* & *humidam* dividi solet, Siccam ab ustilagine oriri se observasse contentant autores. In vero panaritio quod hucusque describere susceperim, humida plerumque occurrere consuevit, ideo de hac verba mihi tantum facienda sunt.

(*Indicantia.*) Causa proxima solidorum & fluidorum in mortificatione atque putrefactione continetur. Exstant autem varix occasionales causæ stadium inflammationis in hoc malignum convertentes. v. g. Nimis magna inflammationis vehementia, propter nimiam partium resistantiam o). Humor, cujusvis indolis sit, cacochymia. Primarum viarum saburra. Metastatica materia quædam. Fere omnes partes destruentes contusiones externæ. Aër impurus. Vetus præva indolis &c. Symptomata hic obser-

o) *Dionis l. c. pag. 723.*

servantia plerumque febre sanguinea- vel bilioso-putrida, ex ichoris absorptione ortum trahentibus, vel inflammatoria cum inflammatione externa complectuntur.

(*Indicationes.*) Dum ad causam respiciamus, tam causam proximam quam occasionalem in considerationem trahamus. Ratione occasionalis causæ omnem artis medicæ peritus Vulnerarius ponat operam in ejus diagnosi & curam; quibus prolixè verba hic facere, spatium non admittit. Proximæ causæ autem ratione, putridas emortuasque partes a vivis dispellere, putredinemque corrigere, necesse est. Palliativa indicatio in febrium concomitantium tractatione versatur. Ideoque si febris putrida urget, eam corrigere ichorisque absorptionem cohibere; in febre bilioso-putrida nata indicatione simul evacuantibus uti, & in febre inflammatoria tam externa quam interna adhibere antiphlogistica, viribus contendamus. Prophylactico scopo sex rerum non naturalium ordinem quadrantem præscribamus.

(*Indicata externa.*) In putridarum partium a sanis divortium laborem insumamus, necesse igitur est, ut inflammationem & suppurationem in vivis digiti solidis & fluidis excitemus. Chirurgus itaque ad sensiles vivas partes usque incisiones scarificationesque faciat. Harum in-

stitutione cavendum, ne a lateribus in arterias reddantur sectiones, & nimia hæmorrhagia oboriatur. Quam normam ex TOMLINSONI observatione statuere mihi licebit. p) Sectionibus facti linteo carpto vel spongia marina eximantur ichores. Inflammatione sufficiente in circumferentia præsentē, corrigentibus externis non irritantibus cum emollientibus ac digestivis utamur. v. g. Flor. cham. Cort. peruv. Camph. cum emollientibus anodynis forma cataplasmatidis vel fomentationis adhiberi possunt. Digestiva sectionum fundum attingant. In affecti digiti ambitu autem pallido, laxo, dolore experte apparente inflammationem procreare operam sumamus. Fundus cæsurarum itaque irritantibus pharmacis obtegatur, v. g. Theriaca, R. canthar., Pulv. semin. sinap., empl. nigr. sulph. Bechholtz., circumferentiæ gangrænæ cum aromaticis spiritibus frictio convenit. simul corrigentibus ex antisepticorum penu desumptis utendum est, v. g. Aceto, vino, Cort. peruv., flor. cham. &c. quæ forma cataplasmatidis vel pulveris gangrænoso digito applicentur. Ichoris absorptionem commode per incisionum copiam, antiputredinosorum forma sicca applicationem, & cum spongia marina deligationem prohibere valemus. Amputationem varii autorum in prima, gangrænæ sphacelique origine laudant.

Sem

Semper hæc methodus non commendanda, fiat operatio illis ab Ill. RICHTERO egregie statutis indicationibus. q)

(*Indicata interna.*) Causis internis occasionalibus Chirurgus medicinæ consultus medeatur. Si febris putrida sanguinea ægrum cruciare observatur, interne china, acidum vitrioli, alumen, valeriana, serpentaria, camphora, arnica, respectu ægrotantis status spastici vel colliquationis, vel enervationis urgentis, conducunt. Febris bilioso-putrida, simul resolventium evacuantiumque usum nata indicatione flagitat. In febre inflammatoria urgente, interne methodus antiphlogistica jam indicata necessaria est, sed venæsectione hujus loci caute & parce utendum est.

(*Indicata diætetica.*) Aër generatim sit purus, cibus in putrida urgente febre acidus vegetabilis v. g. ex fructibus horaeis. Febri inflammatorix convenientem diætam jam annotavi. Potus semper sit copiosus, mucilaginosus, in febre putrida acidus. Se & excretiones omni modo ferventur, & animi pathematibus, hoc stadio non mediocri periculum afferentibus, abstineat æger.

Speciei dorsalis superficialis curatio.

I. Stadii inflammationis cura. Stadium hoc singulari gaudet qualitate, quod nempe facile transeat in suppurationem, uti fere omnes auctores as-

F 4

serunt,

ferunt, quin etiam modo non semper delabatur unguis. Arteriarum arcus unguicularis non exiguum hic inflammationi exhibet fomitem; accedit præterea partis mollities ut cedere possit. Noſcitur ex signis suis jam indicatis.

(*Indicantia.*) In solidis causa proxima est mediocris humorum affluxus, in fluidis ut plurimum stagnatio. Symptomata præsertissima in dolore rubore atque tumore continentur.

(*Indicationes.*) Affluxum igitur minuere & sanguinem stagnantem solvere laborem impendamus. Palliative dolores leniendi tumoremque discutendi ratio est.

(*Indicata externa.*) Primo igitur supra in stadio inflammationis primæ speciei generalia externa laudata cum leniter adstringentibus & solventibus adhibeantur; hæc enim tumorem ac sanguinem stagnantem propellunt. v. g. Infus. flor. cham. & hyosc. cum lixivio saponario, liniment. ex vitell. ovor. cum sale, liniment. volatile &c. fortasse quoque hujus loci vaporis balneum conducit, cujus Cel. DE HAEN mentionem fecit, ex aqua communi & quinta parte aceti; expressis verbis notat: *adeo laxat ut tota manus rugescat, tantæ est penetrabilitatis & laxitatis.* r) His omnibus in brevî temporis spatio experte fructu adhibitis, ad operationem confugiendum est. Cum scalpello igitur integumenta externa incidenda sunt, ut sanguis promanet; ceterum omnia jam indicata methodo

r) l. c. pag. 217.

thodo fiant. Indicatis internis & diæteticis rarissime uti necesse est.

II. Stadii suppurationis cura. Frustra remediis, ad inflammationem solvendam, applicatis atque ægro non admittente incisionem, suppuratio fit, quæ notato modo tractanda. In unguis abscessione præcipuam curam suscipere velle non licet. Videndum tantum, ne sub ungue insinuetur pus atque caries oboriatur. Delapso ungue ad minimum loci attactum fieri solent dolores; indeque varii autôres locum siccis pulveribus inspergere suadent, ne papillæ ab externis lædantur injuriis. Mihi vero cera molli loco affecto applicata, laude PLATTNERI s) illis pulveribus præferenda est, injurias enim externas melius arcere videtur. Tunc unguis a fine suo incipit iterum increfcere, donec integre perficiatur. Deligatio commode cum theca digiti a chirotheca desumpta fit. Stadium gangrænx rarissime hac in specie observari consuevit.

Profundæ dorsalis speciei curatio.

I. Stadii inflammationis cura. Cum illo stadio inflammationis profundæ palmaris speciei ratione indicantium, indicationum & indicatorum plane congruit, ita ut in repetitione me obruerem, si speciaticim hujus loci loqui vellem; ergo nihil aliud adjiciendi mihi superest quam operatione encheiresis ab illa diversa. Omnibus igitur

F 5

intra

s) l. c. pag. 60.

intra breve temporis intervallum incassum impensis remediis, ad hanc operationem confugiendum. Angulo vitri acuto subtiliter abradere unguem usus est factus, donec tenuissimus fiat, variis in locis rescindi vel incidi possit, ut affluxui sanguinis locus cedatur.

II. Stadii suppurationis curatio. Confecta purulentia, citius quam fieri potest, fiat unguis abrasio, donec lanceola eum penetrare possit, & materiæ exitus detur, ne mala oboriantur symptomata. Nisi fiat operatio, suppuratio extenditur, totus unguis corrumpitur, imo phalanx ipsa sæpe perit, caries enim familiare symptoma eam corripit & consumit; pus extensoris tendinem quoque afficere potest. Unguis delapsus ex suo capite medeatur. Quod reliquum est, omnia ut in profunda specie palmari sanentur.

III. Stadii gangræne medela. In hoc stadio eadem instituetur operatio, plana unguis destructio est necessaria, ne ichor aliquo loco stagnet & phalanx perdatur.

Chronicæ speciei medela.

Hujus speciei decursus, stadiorum divisionem vix admittit, fere continuo perseverat in stadio irritationis, ideoque de hac pauca adjicere valeam. Primo a Cel. ACREL observata fuit, & amputationem digiti ægri supra locum doloris qua unicum ex observationibus comprobatum auxilium laudat.

t) Cau-

t) *Causa interna præcipue hic urgere videtur, atque ni fallor materia arthritica. Nonne ossis extirpatio methodo ALBUCASIS s. BISSETI instituta, hac in specie sufficeret? Unguis & digiti apex hac ratione servarentur.*

CAP. XL

De medendi ratione causas occasionales spectante.

Propter spatii defectum de causis occasionalibus externis, omissis internis, verba hic tantum facere possum; attamen ad internarum catalogum inveniendum quoque in re medica versatus Chirurgus iudicio subactio sit præditus, iisque tunc medeatur. Præter generalem jam medendi rationem laudatam, ad causam procatarcticam simul, indicationem figamus. Præcipuas igitur causas occasionales indicationem præstantes hic notare studebo. Omnes causas occasionales externas ad tres classes reducere, non incommodum iudico, quæ nempe causam proximam aliam nempe indicationem præbentem, progignunt. Sunt igitur causæ occasionales vel *irritationem*, vel *atoniam vasorum*, vel *humorum stagnationem* efficientes. Probant quoque ab autoribus commendata remedia; alii enim adstringentia, alii anodyna, alii emollientia in usum trahunt. In genere bene notandum, quod ad causas occasionales indicatio in studio

t) l. c.

stadio irritationis & inflammationis locum tantum habere possit.

(*Causæ irritationem solam efficientes.*) Vulnura punctura facta. Leve vulnus quodcumque. Morsus apum. Acria externa. Combustio. Corpora aliena intrusa. Furia infernalis. Omnia hæc irritamentum ægre solvendum involvunt. Indicatio inde haurienda est, ut irritationem sive causam proximam & dolorem effectum scilicet, leniamus. Sequentia ergo præter generalia tam in irritationis quam inflammationis stadio adhiberi possunt. Empl. theriacale, unguent. & ol. de hyosc. empl. de cicuta, fomentatio cum lacte calido in quo theriaca soluta, applicari possunt, atque digiti contra injurias externas defensio. Corpora aliena vel cum vossellis, vel per incisionem eximantur. Furiam infernalem cum caseo non salito e corpore ægri in caseum elicuit SOLANDER u).

(*Causæ atoniam edentes.*) Ex aëre rigidi digiti subitanea incalescentia. Digitorum contusio & compressio sunt causæ atoniam producentes; ergo præter generalia lenia adstringentia, ut tonus integer restituatur, adhibeantur. Cel. THEDENII fasciatio cum aqua sclopetaria præcipue convenit, acetum in quo sal ammon. solutum, spirit. vini, spirit. vini camph., herbar. aromat. infusiones, Liniment. volat. &c. Omnia hæc commode cum præscriptis generalibus conciliantur, symptomata enim sunt dolorosa. In fere plane conquas-

fatis

fatis phalangibus omnibus remediis, ob metum instantis gangrænæ, præferenda est amputatio.

(*Causa stagnationem parientes.*) Frigus calenti digito subito applicatum, contusio quæ effusionem peperit, humorum stagnationem involvunt. Præter generalia, lenia adstringentia & ressolventia in usum vocari requiritur, ut humores stagnantes in humorum massam iterum propellantur. Ergo sal. ammon. in aceto solutio, herbar. aromat. infusio v. g. ex millefol. menth. &c. Liniment. volat. &c. ægro digito apponi possunt.

CAP. XII.

De remediis empiricis ex autoribus collectis & hodie usu dignis.

His præmissis omnia sic dicta empirica remedia in classem methodicorum plane recipi possunt. Omnia hic omitto superstitiosa, characteres, stercorea &c. a veteribus laudata.

(*Remedia empirica irritationem lenientia.*) RHAZES Olei tepidi inunctionem laudat x). CHALMETEVS ovi albumen cum oleo violato magis dolores arcere, quam narcoticum, expertus est y). FABRIC. AB AQUAPENDENTE fomentum cum aqua calida vel immersionem, ita tamen ut vix digitum attingat, laudibus effert z). RIVERIUS digi-
tum

x) Liber divisionum cap. 137.

y) Enchirid. chirurg. cap. 36.

z) l. c. Part. I. cap. 103.

t in auri felis imposuit a). Ut balneum animale mea sententia agit, fortasse digiti in cavitates recens inactorum animalium, immersio egregium usum præstat. THEOPHRAST. PARACELsus anodyna, narcotica & mandragoram in usum trahere jubet b). Aqua vegeto mineralis Goulardi ab aliis commendatur. Theriaca externe applicata c). LONICERUS folia sambuci & ebuli contusa celebrat d). Paronychiæ herba a veteribus laudatur, mea opinione qua emolliens agit. FELIX PLATER succum cicutæ applicat e). TABERNAEMONTANUS rutam contusam cum theriaca permistam & saliva jejuna ad emplastri formam redactam, suadet f). LIEUTAUD immersionem digiti in aquam calidam laudibus extollit g). HELMONTIUS cruorem cum pelle talpæ recenti digitum circumvolvere suadet; agit ut balneum animale. Mucum cum vino coctum in momento dolores sedare, si digitus ejus vaporibus exponatur & deinde apponatur, affirmat CAMPY h). HECQUET balsamum

a) Observat. centur. 4. Observ. 36.

b) l. c.

c) Hannöversch. Magazin anno 1769. 74. Stück.

d) Cap. 66.

e) l. c.

f) Lib. I. Sect. 4. cap. 31.

g) Inbegrif der ganzen medicin. Praxis I. Th. 2 Band pag. 290.

h) Chirurgia parte 5. cap. 7.

mum ex tabaco, cynoglossio & oleo olivarum coctum laudibus extollit i).

(*Remedia empirica contra atoniam.*) RHAZES digitum in principio in nivem ponere donec obstupescat, suadet. k) CHALMETUS adstringentia cum anodynis praescribit. l) AVICENNA in aceto calido vel aqua frigida digiti submersionem celebrat m) et alio loco camph. cum aceto & farina applicare jubet. GUIDE DE CHAULIACO acetum purum, aut cum mucilagine psyllii aut cum galla & corticibus granatorum summo-pere laudat. n) HIPPOCRATES gallam viridem cum aceto suadet. o) Cel. THEDENIUS aquam suam sclopetariam calefactam cum fasciatione commendat. p) Aqua vegeto mineralis Gou-lardi hujus loci est. Cum spiritu vini campho-rato lavatio ab aliis laudibus effertur. CUBA vincam pervincam contusam praescribit.

(*Remedia empirica in humorum stagnatione.*)

FELIX PLATER passam ex melle, farina, & pau-

ca

i) Medecine, chirurgie & pharmacie des pau-vres Tom. 31. pag. 83.

k) l. c.

l) l. c.

m) Lib. 4. Fen. 7. Tract. 4. cap. 9.

n) Tract. 2. de apost. cap. 4.

o) Lib. epidem. 4.

p) Unterricht für Unterwundärzte pag. 248.

co falis applicavit. q) DIOSCORIDES radicem bryoniae cum oleo coctam suadet. r) Ego autem succum recentem vel radicem recenter contusam praeferrem. Unguentum neapolitanum corio illitum & applicatum laudatur. s) CUBA fel taurinum laudat. Aqua stillatitia sempervivi commendatur, mihi vero succus expressus praeferri meretur. Succus cicutaë a PLATERO laudatur. Fomenta ex spiritu Mindereri & oleo amygdalarum a SAGARO laudibus extolluntur. t) Lixivium ex cineribus vitis paratum calidum in quo digitus submergitur a LIEUTAUDIO praescribitur. u) Omni hora duodecima cataplasma ex brassica rapa applicare jubet UNZER. x) LABAT vitellum ovorum in quo falis communis aliquid solutum fuit circa digitum per 48 horarum spatium apponere celebrat. y) AGRICOLA unguentum ex allio & asa foetida anaticas partes & aceto q. f. contus. cum album. ovor. ad consist. unguenti paratum praescribit, & toties exsiccat, renovetur. z) ANTON DE HEVDE sal volatile oleosum illinere praescribit. a)

(Post-

- q) l. c.
 r) Lib. 4. cap. 176.
 s) Journal oeconomique.
 t) l. c.
 u) l. c.
 x) medicinisch. Handbuch, pag. 219.
 y) Itiner. american. pars 4. Tom. 1. pag. 101.
 z) Chirurgia parva Tract. 5. pag. 559.
 a) Observationes medicæ pag. 72.

(*Postmonitum.*) Aliquando post curam *intumescentiam* digiti affecti, vel *rigiditatem* articulo-
rum restare observamus. Tumorem restantem
balneis tepidis curavit ALIX. b) Rigiditatem se-
quenti modo sanavit SCHNEIDER. Quater de die
digitum in lacte calido vaccino submersit, mane
& vesperi articulum modico calore frixit cum
unguento ex olei thereb. Drachm. j, ol. lilior. al-
bor. Unguent. de alth. aa. Unc. j M. f. unguent.
c) In morbi fine semper applicentur cataplas-
mata confortantia, vel foment. ex vino aroma-
tico. d)

b) l. c. pag. 100.

c) l. c. pag. 12.

d) LA FAYE l. c. pag. 722.

T H E S E S.

I.

*Causa phthuseos pituitosæ non est semper debilitas
& laxitas pulmonum.*

II.

*Paracenthesis thoracis in hydrope pectoris tuto ad-
hiberi potest.*

III.

Venenum gonorrhœæ venereæ indolis esse potest.

IV.

*Dysenteriam albam in crusta pleuritica consistere
credo.*

V.

*Hæmorrhoides nec sunt laudandæ nec plane reji-
ciendæ.*

VI.

*Ufus acidorum in febribus inflammatoriis necessa-
rius est.*

VII.

*Pus prima sua principia ex lymphâ coagulabili
ducere existimo.*

VIII.

*Trepanatio cranii tam in suturis quam aliis locis
institui potest.*

IX.

*Nullus medicus practicus arte chirurgica carere
potest.*

